

Bokslut 2014

Lärande- och kulturnämnden

Innehållsförteckning

	Sid
1. Ekonomiskt utfall med kommentarer	3
1.1 Lärande och kulturnämnden	3
1.2 Politisk verksamhet	4
1.3 Förskola	4
1.4 Grundskola	5
1.5 Grundsärskola	6
1.6 Gymnasieskola	6
1.7 Gymnasiesärskola	7
1.8 Vuxenutbildning	7
1.9 Funktionshindrade	8
1.10 Arbetsmarknadsinsatser	8
1.11 Kultur	9
1.12 Affärsmässig verksamhet	9
2. Kvantitativt utfall	10
3. Kvalitativt utfall	11
3.1 Inledning	11
3.2 Förskola	11
3.3 Grundskola och grundsärskola	18
3.4 Bromangymnasiet	28
3.5 Centrum för utveckling och lärande (Cul)	34
3.6 Kulturen	46
4. Åtagande 2014	55
5. Utvecklingsprogram	59
6. Specifika uppdrag	68
7. Personalredovisning	72
8. Omvärldsanalys inför åtagande och budgetarbetet 2016	73

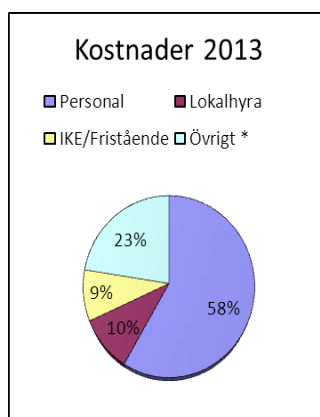
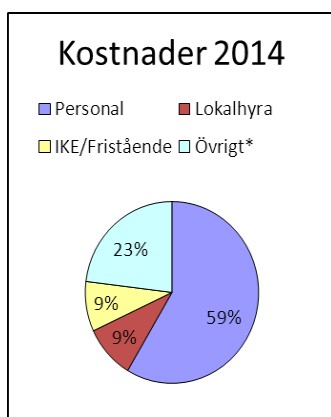
1. Ekonomiskt utfall med kommentarer

Lärande- och kulturnämnden

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Lärande- och kulturförvaltningen	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	143 528	126 524	152 980	26 456	20,9%
Kostnader	940 284	963 714	986 148	-22 434	-2,3%
Nettokostnad	796 756	837 190	833 168	4 022	0,5%

Lärande- och kulturnämndens ekonomiska utfall för 2014 blev ett överskott på 4 022 tkr (0,5%). Överskottet består av intäkter och kostnader som blev högre än budget. De huvudsakliga förklaringarna till högre intäkter än budget är att IFTAC yrkeshögskolas intäkter blev högre än budget, att intäkter i form av anställningsstöd och interna bidrag inte har budgeterats i samma omfattning som utfallet, att projektmedel inte har budgeterats och att interkommunal ersättning för

gymnasieelever från annan kommun blev lägre än budget. De huvudsakliga förklaringarna till högre kostnader än budget är att IFTAC yrkeshögskola har haft större kostnader än budget, att projektkostnader inte har budgeterats och att kostnader för elever vid fristående- och kommunala enheter blev högre än budget. De verksamheter som hade de största överskotten var förskola och vuxenutbildning. De som hade de största underskotten var gymnasieskola och funktionshindrade.

* Övrigt består i detta diagram av bland annat matkostnader, kostnader för skolskjutsar, kostnader för inackordering, köp av viss verksamhet, städkostnader, nät- och supportkostnader till Fiberstaden, avskrivningskostnader, kostnader för böcker, tidningar och läromedel.

Personalkostnadernas andel av de totala kostnaderna 2014 har ökat mot 2013 medan kostnaderna för Lokalhyra har minskat. Personalkostnaderna har ökat med drygt 5%

mellan 2013 och 2014 medan lokal-kostnaderna har ökat med drygt 2%. Det förklaras främst av att antalet elever har ökat mellan åren medan lokalerna är de samma.

Politisk verksamhet

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Politisk verksamhet	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	2	0	0	0	-
Kostnader	1 146	1 389	1 222	167	12,0%
Nettokostnad	1 144	1 389	1 222	167	12,0%

Politiska sammanträden har skett enligt planer under året. Utfallet 2014 är något högre än 2013, men gav ett överskott mot budget. Dels utifrån att den politiska verksamheten har noga

överbärgt och prioriterat fortbildning och övriga kostnader. De gemensamma planeringsdagarna ägde rum inom kommunen utan övernattning

Förskola

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Förskola	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	25 682	23 778	26 936	3 158	13,3%
Kostnader	202 937	217 559	217 149	410	0,2%
Nettokostnad	177 255	193 781	190 213	3 568	1,8%

Förskolan har ett överskott mot budget, vilket främst beror på att antalet barn som varit placerade i förskola under 2014 blev 81 färre än åtagandet. En effekt av färre barn har blivit lägre föräldrantäkter än budget. Verksamheten har även haft vakanser inom vissa yrkeskategorier, vilket också bidrar till överskottet.

Vid analys av denna kvantitativa avvikelse visade det sig att en del av avvikelserna beror på beräkningsmodellen som användes vid framräkning av det kvantitativa åtagandet. Först räknades en kvantitativ prognos fram utifrån tidigare års beräkningsmodell. Sedan skrevs den prognosen upp 2 %,

utifrån att förskolan under flera tidigare år haft fler barn inskrivna än åtagandet. Den historiska trenden höll inte i sig under 2014, vilket förklarar 40 färre barn än åtagandet. Vidare visade analysen av utfallet att andelen barn som är inskrivna i förskolan blev lägre för vissa åldersgrupper än de andelsprocent som har stämt under några år bakåt. Utfallet 2014 visar att en lägre andel barn började i förskolan vid 1 års ålder, än tidigare år. Det blev också ett trendbrott för 3-åringar som under flera år varit inskrivna till 100 % i förskolan, men som blev en lägre andel 2014. Förskolan lämnar av den anledningen ett överskott mot budget för de antal barn som inte har varit inskrivna i förskolan under 2014.

Grundskola

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Grundskola	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	21 343	16 778	23 261	6 483	38,6%
<i>Kostnader</i>	360 033	375 500	382 868	-7 368	-2,0%
<i>Nettokostnad</i>	338 690	358 722	359 608	-885	-0,2%

Grundskolan har ett underskott mot budget, vilket främst förklaras av projekten SSPF (Socialtjänst Skola Polis och Fritid) -611 tkr och Mobilt stödteam -27 tkr. Dessa projekt är beviljade ur kommunens Arbetsmarknad- och social investeringsfond. När förvaltningen har beviljats medel för dessa projekt innebär det att förvaltningen har fått tillåtelse att avvika mot budget.

Vidare beror avvikelserna mot budget på att det har varit 55 fler elever i grundskolan än åtagandet. De flesta kommunala enheter uppvisar ett underskott mot budget, främst utifrån att det har varit fler elever. Andra orsaker till avvikelser mot budget har varit behov av extra anpassningar och särskilt stöd till flera elever och elevgrupper samt behov av extra personalförstärkningar för att säkra trygghet och studiero för alla elever. Det har varit extra kostnader i samband med ombyggnationen av Läroverket. Kostnader så som transporter till Forsa, där flera klasser haft sin ordinarie undervisning under

läsåret, samt kostnader för hyra av externa lokaler, bland annat för idrottsundervisning. Det har även varit kostnader för personalförstärkningar som har behövts utifrån omflyttningar, transporter, extra schemaläggning och extra stöd till elever som utifrån fysiska och psykiska funktionshinder inte klarat alla omflyttningar och den extra stökiga miljö som ombyggnationen medfört.

Vid några enheter har det funnits extra rehabiliteringskostnader, kostnader i samband med avslutade anställningar samt för anpassnings- och arbetsmiljöåtgärder. Det har också funnits extra kostnader för att åtgärda, komplettera och få IT-plan och IT-satsning att fungera. Det har exempelvis krävts inköp av fler accesspunkter.

En ekonomiskt positiv avvikelse mot budget har elevhälsan. Där har det funnits vakanta tjänster under 2014, detta utifrån att det inte har gått att rekrytera vikarier för dessa yrkeskategorier.

Grundsärskola

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Grundsärskola	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	2 226	1 390	1 568	178	12,8%
Kostnader	27 065	26 197	26 080	117	0,4%
Nettokostnad	24 839	24 807	24 511	296	1,2%

Grundsärskolan har ett överskott mot budget, främst utifrån att antalet elever blev färre än åtagandet. Utfallet för skolskjutsar blev ett underskott mot budget. Grundsärskolan har stått inför stora elevminskningar under de senaste åren, prognosen visar att elevunderlaget fortsätter att vika även kommande år.

Eftersom grundsärskola och grundskola ligger under samma rektor i några fall så föreligger en risk att alla kostnader inte fördelas helt korrekt mellan dessa skolformer då samordning görs utifrån vad som är bäst för verksamheten

Gymnasieskola inklusive interkommunal ersättning

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Gymnasieskola	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	39 489	33 784	40 556	6 772	20,0%
Kostnader	163 493	156 923	164 916	-7 993	-5,1%
Nettokostnad	124 004	123 139	124 360	-1 221	-1,0%

Gymnasieskolan har ett underskott mot budget, främst utifrån att antalet elever från andra kommuner blev 16 färre än åtagandet. Det kan delvis tillskrivas en normal fluktuation och en allt hårdare konkurrens om eleverna med det minskande elevunderlaget som råder. Det beror även på att det har blivit svårare att hitta boende för resande elever. Antalet nyanlända elever har ökat därför blir den totala avvikelsen mellan utfall och åttagande gällande gymnasieelever lägre än 16.

Den kommunala gymnasieskolan har under året organiserat om sin ledningsorganisation så att det är tre rektorer som ansvarar för gymnasie- och gymnasiesärskola med stöd av biträdande rektorer. Utifrån att gymnasie- och gymnasiesärskola ligger under samma rektor så föreligger en risk att alla kostnader inte fördelas helt korrekt mellan dessa skolformer då samordning görs utifrån vad som är bäst för verksamheten. Några program jobbar fortfarande med anpassning utifrån det vikande elevunderlaget och fortsatta åtgärder kommer att krävas inför 2015/2016.

Gymnasiesärskola

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Gymnasiesärskola	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	1 908	2 322	3 382	1 060	45,6%
Kostnader	26 418	24 589	25 111	-522	-2,1%
Nettokostnad	24 510	22 267	21 729	538	2,4%

Gymnasiesärskolan har ett överskott mot budget, främst utifrån att den interkommunala ersättningen för elever från andra kommuner blev högre än budget.

Verksamheten har under de senaste åren haft ett vikande elevunderlag och prognosen visar att trenden fortsätter. Samtidigt som anpassning av verksamheten sker, utifrån vikande elevunderlag, så har behovet av

personalförstärkning ökat kring några elever. Lärartätheten inom gymnasiesärskolan har också ökat något utifrån den nya gymnasiesärskolreform som sjsattes läsåret 2013/2014. Den nya skolreformen innebär att verksamheten jobbar både med nationella program, utifrån den nya skolreformen, och nationella program utifrån den tidigare skolreformen

Vuxenutbildning

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Vuxenutbildning	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	35 786	25 884	37 539	11 655	45,0%
Kostnader	53 965	49 926	59 217	-9 291	-18,6%
Nettokostnad	18 179	24 042	21 677	2 365	9,8%

Vuxenutbildningen har ett överskott mot budget. IFTAC yrkeshögskola, som utifrån politiskt beslut bolagiserades under slutet av 2014, har genererat betydligt högre intäkter än budget. Det är främst utifrån den upphandling de vann gällande uppdragsutbilda teletekniker. Yrkeshögskole-utbildningen Socialpedagogik har också en positiv avvikelse mot budget. Det beror på att det blev fler elever än beräknat.

Tidigare år har alltid extra tilldelning skett av statsbidrag till vuxenutbildningen, men för 2014 har statsbidragen minskat. Det är framförallt för Yxkvux som statsbidragen har minskat, samtidigt som det har varit bibehållna kostnader. Vidare har vuxenutbildningen haft ett äldreomsorgslyft där statsbidraget upphörde vid halvårsskiftet.

Funktionshindrade

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Funktionshindrade	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	2 472	2 705	2 789	84	3,1%
Kostnader	31 727	33 012	35 009	-1 997	-6,0%
Nettokostnad	29 255	30 307	32 220	-1 913	-6,3%

Denna verksamhet har ett underskott mot budget. Antalet personer med daglig verksamhet enligt LSS är fler än åtagandet vilket också har inneburit att köp av verksamhet har ökat. Andra faktorer som har bidragit till underskottet är att det har varit ett ökat personalbehov kring flera

brukare, men även utifrån att verksamheten ser att Försäkringskassan inte längre beviljar personlig assistans inom daglig verksamhet som tidigare. Kostnader för transporter har under året ökat, utifrån ett höjt mil pris.

Arbetsmarknadsinsatser

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Arbetsmarknadsinsatser	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	10 728	15 541	11 269	-4 272	-27,5%
Kostnader	32 667	37 118	32 206	4 912	13,2%
Nettokostnad	21 939	21 577	20 937	640	3,0%

Denna verksamhet har ett överskott mot budget. Verksamheten har projektet ENIG beviljat ur kommunens Arbetsmarknad- och social investeringsfond. När förvaltningen beviljades medel för ENIG innebar det att förvaltningen fick tillåtelse att avvika mot budget och för 2014 är det – 1 476 tkr.

Överskottet för denna verksamhet beror på att det har funnits vakanta tjänster under året. Att ett projekt slutredovisades och gav ett överskott. Att Hudiksvalls resurscentrum (HRC)

har jobbat för en budget i balans genom att se till organisationen som helhet, vilken innefattar både verksamheten arbetsmarknad och verksamheten funktionshindrade. HRC fick ett överskott på arbetsmarknad och ett underskott på funktionshindrade.

Alla som sökte sommarpraktik erhöll plats, vilket innebar en högre kostnad än budget. Vidare framgår det av det kvantitativa utfallet 2014 att de arbetsmarknadspolitiska åtagandena har uppfyllts med marginal.

Kultur

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Kulturverksamhet	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	3 859	4 342	5 651	1 309	30,1%
<i>Kostnader</i>	34 557	35 138	36 040	-902	-2,6%
<i>Nettokostnad</i>	30 698	30 796	30 389	407	1,3%

Kultur har under året 2014 haft tillfälliga lösningar för vissa tjänster utifrån pågående rekryteringar. Vikariat vid sjukfrånvaro har inte återbesatts vid Kulturskolan, på grund av ett lägre elevunderlag under året. Effekten av detta har bidragit till ett överskott mot budget.

Främst beror överskottet på att nytt slutdatum beviljades gällande projektmedel från Leader. I bokslut 2013 bedömdes dessa projektmedel som en osäker fordran och bokades bort från resultatet. När nytt slutdatum för redovisning av projektet beviljades så gjordes slutredovisningen under 2014 och den intäkten påverkade resultatet positivt.

Affärsmässig verksamhet

(tusentals kronor)	Bokslut	Budget	Bokslut	Avvikelse 2014	
Busskort	2013	2014	2014	tkr	%
Intäkter	33	0	28	28	-
<i>Kostnader</i>	6 276	6 362	6 330	32	0,5%
<i>Nettokostnad</i>	6 243	6 362	6 301	61	1,0%

Denna verksamhet avviker mot budget med 1% och den består av högre intäkter och lägre kostnader.

borttappade busskort inte varit budgeterat och att antalet busskort blev lite färre än de som var budgeterade.

Intäkter och kostnader avviker mot budget för att intäkter gällande

2. Kvantitativt utfall 2014

	Utfall	Åtagande
Förskola	1807	1888 Inskrivna barn
Pedagogisk omsorg	0	0 Inskrivna barn
Fritidsverksamhet	1291	1315 Barn
Förskoleklass	394	392 Elever
Grundskola	3587	3557 Elever
Grundsärskolan	59	66 Elever
		Elever från:
Gymnasiet	975	968 Hudiksvall på Bromangymnasiet
	318	334 Andra kommuner på Bromangymnasiet
	271	267 Hudiksvall i andra kommuner
	69	- Hudiksvall på Glada Hudikgymnasiet
		Elever från:
Gymnasiesärskolan	38	38 Hudiksvall i gymnasiesärskolan
	5	5 varav andra kommuner i gysär
	8	8 Hudiksvall i andra kommuner
Kommunal vuxenutbildning, gymnasial nivå	445*	250 Årsplatser (*studerande)
Grundläggande vuxenutbildning	58	55 Årsplatser
SFI, antal helårsplatser	303*	130 Årsplatser (*studerande)
Övrig postgymnasial utbildning	227	252 Studerande
Lärvux	31	30 Studerande
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	165	111 Avtal med Af
	610	513 Egen verksamhet
HRC	6	15 Deltagare inom socialpsykiatri
	24	21 Staffansgården
	157	155 Deltagare inom daglig verksamhet
	127	200 Deltagare inom försörjningsstöd
Feriearbeten	285	240 Deltagare inkl. utlandspraktik
Kulturskolan	692	787 I frivilliga aktiviteter (delvis avgiftsfinansierad)
	248	300 Inom kulturlaget
	1500	1500 Dans i skolan
	788	609 Klassundervisning, musik i grundskolan
Biblioteken		Bedriva verksamhet i ett huvudbibliotek, Bromangymnasiets bibliotek samt bedriva biblioteksverksamhet även utanför centralorten.

3. Kvalitativt utfall

3.1 Inledning

I bokslutet redovisas det kvalitativa utfallet tillsammans med det ekonomiska och kvantitativa utfallet. Det kvantitativa utfallet redovisar volymer i verksamheterna och det kvalitativa utfallet redovisar måluppfyllelse i förhållande till nationella mål och kommunala åtaganden. Syftet är att ge en bild av förhållandet mellan de resurser som är fördelade och de resultat som vi kan se. Alla resultat går inte att redovisa men vi lyfter fram de resultat som är möjliga att synliggöra genom att mäta och beskriva dem. De siffror som ligger till grund för de kvalitativa resultaten redovisas även i en bifogad tabellbilaga.

Varje enhet redovisar en utvärdering av sitt kvalitativa utfall på en blankett som har en gemensam struktur för hela förvaltningen. Förskolan, grundskolan och gymnasiet har kvalitetsredovisat efter avslutat läsår i juni och september månad.

Verksamheterna inom Cul och kulturen redovisar vid kalenderårets slut i samband med ekonomiskt bokslut.

Under våren 2014 har Skolinspektionen genomfört en regelbunden tillsyn av all utbildningsverksamhet i kommunen. Samtliga kommunala skolor har granskats och i de fall det bedömts föreligga brister har Skolinspektionen krävt att dessa åtgärdas. Det är huvudmannens (nämndens) ansvar att bristerna i samtliga verksamhets- och skolbeslut åtgärdas. Varje skola och huvudmannen har därför lämnat en utförlig redogörelse över vilka åtgärder som vidtas för att avhjälpa de påtalade bristerna. Dessa åtgärdsplaner följer förvaltningen upp i det regelbundna systematiska kvalitetsarbetet.

Det fördjupade arbetet med de kvalitativa åtaganden som nämnden tecknat med kommunfullmäktige har fortsatt tillsammans med förvaltningens chefer. Indikatorer har kopplats till åtagandena. Syftet har varit att utveckla dialogen mellan chefer och politiker samt att åtagandena ska få ett större genomslag i det praktiska arbetet genom att de bättre överensstämmer med de lokala utvecklingsbehov som enheterna har.

I Skolinspektionens regelbundna tillsyn ingick att elever, vårdnadshavare och personal svarade på enkäter. Den årliga brukarundersökningen har därför inte genomförts under vårterminen 2014.

3.2 Förskola

Antalet barn i förskolan har minskat under 2014 med ca 75 barn jämfört med tidigare år. Barngruppernas storlek låg hösten 2014 på en något lägre nivå än hösten 2013 med 16,25 barn per avdelning. Personaltätheten var något lägre 2014 (5,61 barn per årsarbetare) jämfört med 2013 (5,68 barn per årsarbetare). Officiell statistik kommer i april 2015, därför finns inga siffror för riket. Tillgången på platser i förskolan motsvarar i stort sett den efterfrågan som finns och de flesta barn i förskoleåldern deltar i den kommunala förskolan. Det finns några få reservlokaler och avdelningar i ”malpåse” för behov vid ökat barnantal och efterfrågan.

Skolinspektionens resultat – Förskolan har haft ett till fantastiskt år på många sätt. Det systematiska kvalitetsarbetet fungerar mycket väl och är just systematiskt och sker varje vecka och varje månad året om. Vi har fångat arbetssättet som krävs för att få det att fungera och att det inte bara sker på särskilda planeringsdagar. Det har vi slutat med nu när kvalitetsarbetet lever i vardagen. Vi fick en härligt skön bekräftelse på att det fungerar så bra i förskolan. Skolinspektionen lyfte också våra medarbetare som kunniga i uppdraget. Förskolorna har haft en god planering för en samlad kompetensutveckling för samtliga medarbetare som utvecklat både medarbetare, chefer och verksamhetens innehåll. Vi har fått vårt systematiska kvalitetsarbete att fungera på alla nivåer; på pedagognivå, enhetschefsnivå och på verksamhetsnivå/huvudmannanivå då det systematiskt och kontinuerligt pendlar mellan de tre nivåerna. Vi har lyckats få snurr på vårt kvalitetshjul med oss själva som verktyg. Förskolans resultat har ökat stort under året och alla medarbetare och chefer är delaktiga i arbetet som har blivit begripligt, hanterart och meningsfullt på alla nivåer.

Vårens föräldraenkät i förskolan visar på en fortsatt *hög kundnöjdhet*. Förskolans föräldrar instämmer helt eller till stor del till 83 %¹ i påståendet ”Totalt sett är jag nöjd med mitt barns förskola”. Ett av de områden som förskolans föräldrar är mycket nöjda med och som de till 95 % instämmer helt och till stor del i är påståendet ”Förskolan erbjuder en utvecklande verksamhet för mitt barn”².

Åtagande 2014

Åtagandet - Barns, ungdomars, vårdnadshavares och vuxnas delaktighet och inflytande har ökat i många förskolor under året utifrån resultatet i föräldraenkäten i Qualis. De frågor i enkäten som handlar om inflytande, delaktighet, vara med och påverka och möjligheter att delta i utvärderingar har ökat under året.

Åtagandet - Alla verksamheter ska stimulera och ta vara på barns, elevers och brukares nyfikenhet, engagemang och lust att lära, har förskolans lärandemiljöer varit i fokus under året. Miljöerna har utvecklats och utrustats än mer med utmanade och stimulerande material och genom det erbjuder vi barnen lärorika, stimulerande och utvecklande lärandemiljöer. Många pedagoger har deltagit i utbildning i entreprenöriellt lärande under året. Förskolans pedagoger har ett arbetssätt som närvarande pedagoger, lyhörda och medforskande som fångar barnens intressen och frågor. Barnens initiativ och förmågor lyfts fram och synliggörs. Barnen ges förutsättningar att utveckla tilltro till sin egen förmåga, tränas i att samarbeta, fatta beslut och lösa problem. Många förskolor har en strävan att lyssnandets pedagogik ska genomsyra verksamhetens innehåll i förskolan.

Åtagandet – Mångfald och tillgänglighet ska prägla kulturaktiviteter har varit ett arbete med att öka vår kunskap om andra länder och kulturer utifrån förskolans handlingsplan för flerspråkiga barn. Samtliga förskolor har deltagit i olika kulturutbud som har erbjudits.

¹ Se figur 1 sidan 6 K Image Föräldrar i Tabellbilaga för bokslut 2014

² Se figur 1 sidan 6 A Utveckling och lärande Föräldrar i Tabellbilaga för bokslut 2014

Åtagandet – Stimulera nyfikenhet och lust att lära är ett område som har utvecklats och befästs än mer under året. Många förskolor bedömer sig ha uppnått åtagandet helt. Vi har nått ett ökat resultat i barnenkäten på frågor som det är roligt i förskolan och om de får välja vad de vill göra. Barnen växer med uppgiften och känner att de själva får och kan välja vad de vill göra och ta ansvar för det. Genom utvecklade lärandemiljöer upptäcker barnen nya saker som fångar deras intresse och nyfikenhet. Förskolans pedagoger är ständigt närvarande, lyhörda och medforskande och fångar barnens intressen. Barns initiativ och förmågor lyfts fram och synliggörs. Barn ges förutsättningar att utveckla tilltro till sin egen förmåga, tränas i att samarbeta, fatta beslut och lösa problem. Många förskolor arbetar tematiskt och i projekt och barnen ges större inflytande i det arbetet. Det har skett ett ökat reflekterande och resonerande hos oss alla utifrån nya dokumentationsmallar för pedagogisk dokumentation och reflektion som implementerades under året. En arbetsgrupp har arbetat fram verktyg i form av tre olika dokument och genomfört workshops där samtliga medarbetare och chefer har deltagit i under året.

Åtagandet - Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor bland barn, ungdom och vuxna i syfte att underlätta lärandet och för ökad livsqualität är ett pågående arbete vid samtliga förskolor. De flesta förskolorna arbetar utifrån ett koncept som kallas miniröris som är ett program för rörelselek. Att vara ute i skog och natur och ta tillvara naturen som en lärandemiljö är ett naturligt och kontinuerligt inslag och arbetssätt för förskolans pedagoger. Grön Flagg är ett prioriterat miljöarbete i förskolan. Under året har 12 av 30 förskolor fått en godkänd handlingsplan i sitt miljöarbete i Grön Flagg. Förskolan har också under året fått sin första miljömärkta och certifierade förskola enligt Grön Flagg.

Åtagandet - Nolltolerans vad gäller mobbing, trakasserier och kränkande särbehandling har fokus varit på att utveckla planeras innehåll utifrån olika typer av kränkningar, kartläggningens åtgärder och resultat som ska följa med över i nästa års plan samt att samtliga diskrimineringsgrunder ska specificeras var för sig hur förskolan arbetar främjande och förebyggande. En tydligare rutin för anmälan av trakasserier har påbörjats under året och kommer att föras in i planen mot diskriminering och kränkande behandling. Det är ett fortsatt utvecklingsområde och så även utifrån Skolinspektionens tillsyn och rapport. Vi behöver fortsätta vårt värdegrundsarbete och arbeta vidare med demokratifrågor, barnkonventionen och de mänskliga rättigheterna. Samtliga chefer har tagit fram en plan för det utvecklingsarbetet för 2015.

Systematiskt kvalitetsarbete

Systematiskt kvalitetsarbete - Under 2014 har förskolorna haft ett fortsatt starkt fokus på det systematiska kvalitetsarbetet genom modellen Qualis. Förskolan har arbetat med ett analysdokument som komplement till förskolans kvalitetsredovisning. Resultatet i förskolans självvärderingar har ökat under 2014 och fler pedagoger och förskolechefer skattar sig på de högre stegen inom varje område i det systematiska kvalitetsarbetet. De högre stegen är samsyn, föräldrars delaktighet i arbetet med barnens utveckling och lärande, hög uppdragsförståelse, pedagoger dokumenterar och utvärderar systematiskt, barnet är delaktigt i sitt lärande och i sin utveckling, god kommunikation och att förskolan systematiskt utvecklar och förbättrar förskolans

kvalitet. Under året har nio förskolor granskats externt varav sex förskolor har kvalitetscertifierats. Totalt har 20 av 30 förskolor totalt granskats externt varav 14 förskolor har nått en kvalitetscertifiering, som är en bekräftelse på att verksamheten håller en hög kvalitet.

Barns delaktighet i lärprocessen som är en av huvudprocesserna i Qualis har varit ett övergripande utvecklingsområde under året och är ett av flera huvudprocesser i det systematiska kvalitetsarbetet genom Qualis. Lärandemiljöerna som en metod att sträva emot målen i förskolans läroplan har varit och är i fokus. Att fortsätta utveckla förskolans lärandemiljöer för att öka barnens delaktighet i sitt eget lärande har varit ett utvecklings- och förbättringsområde även detta år och det är en ständigt pågående process. Engagemanget har varit stort att på olika sätt ta tillvara på barnens nyfikenhet och intresse för att ge barnen ett ökat inflytande i verksamhetens innehåll och i sitt lärande. Verktyg för dokumentation och reflektion har utarbetats under året och samtliga medarbetare har deltagit i workshops för att ta del av verktygen för dokumentation och reflektion. Barnen har genom det arbetssättet blivit mer delaktiga i att dokumentera och reflektera över sitt eget lärande och har fått ett ökat inflytande över dagen och verksamhetens innehåll. Barnens intresse, behov och önskemål är alltid utgångspunkt för val av tema och projekt. Genom ett förändrat arbetssätt och en förändrad pedagogroll har också barnens delaktighet i lärprocessen ökat. Att barnens lärprocesser dokumenteras kontinuerligt och synliggörs för barnet och föräldrarna har utvecklats under året. Trots att resultatet inom barns delaktighet i lärprocessen ökat under året kommer området att vara ett förbättringsområde för 2015 utifrån att förskolechefer, pedagoger och granskare fortfarande skattar verksamheten på de lägre stegen i Qualistrappan.

Arbetssätt och pedagogroll – Under år 2014 har huvudprocessen i Qualis gällande arbetssätt och pedagogroll varit ett utvecklingsområde inom förskolan. Det är en av några huvudprocesser i Qualis som har utvecklats mest under året. Samtliga förskolor förutom en förskola skattar sig på de högre stegen i Qualistrappan under året. Pedagogerna har under året fått en djupare förståelse av sin egen betydelse för barnens lärande. Förskolorna har arbetat med att utveckla en gemensam förståelse och samsyn inom områdena i Qualis och utvecklat gemensamma former för dokumentation av barns utveckling och lärande och av verksamhetens resultat. Pedagogerna är mer medforskare i barnens lärande och provar än fler arbetssätt för att sträva emot bästa möjliga inlärningssituationer för barnen. Pedagogerna utmanar barnen att prova olika lösningar och reflekterar med barnen över händelser, tankar och lärprocesser. Reflektionsarbetet har blivit mer systematiskt och har tydliga områden om vad det ska reflekteras kring. Ett arbetssätt är att arbeta tematiskt som bygger på barnens intresse och nyfikenhet och arbetet utvecklas genom barnens engagemang, frågor, funderingar och intressen. Det ger barnen möjligheter att reflektera och göra egna dokumentationer tillsammans med pedagogen och då utvecklas lärandet och barnets intresse. Jag vill, jag kan och jag vågar blir då ett självklart förhållningssätt.

Styrning och ledarskap – är ett annat förbättringsområde och stödprocess i Qualis som förskolan arbetat med under året. Samtliga medarbetare är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet genom Qualis. Förskolans pedagoger utvecklar arbetet

med uppföljning, dokumentation, reflektion och utveckling av verksamheten. Förskolorna har tydliga ansvarsområden som pedagoger ansvarar för både när det gäller ämnet och att vara uppdaterad om den senaste forskningen för att sprida ny kunskap och goda exempel. Flera förskolor har utvecklingsgrupper där pedagoger möts för ett utbyte vilket stimulerar pedagogerna att analysera, prova och ta del av alla goda exempel. Det gör att samsynen och förståelsen för uppdraget har ökat. Det finns också en tydlig organisation för planering och reflektion vid förskolorna som är schemalagd och det har utvecklats under året. Det finns ett tydligare och mer medvetet arbete utifrån förskolans lärandeuppdrag och den egna rollen som pedagog. Det är några förskolor som skattar sig på de lägre stegen i Qualistrappan och utifrån det kommer Styrning och ledarskap att vara ett förbättringsområde även under år 2015. Vi fortsätter att förbättra oss enligt kriterier på steg 3 och 4, att förskolan har ett ledarskap som skapar förståelse och delaktighet och är tydligt och strategiskt på alla nivåer.

Image – är den stödprocess i Qualis som förskolan har utvecklats mycket inom under året som gått. Samtliga förskolor förutom en skattar sig på de högre stegen i Qualistrappan vilket är en stor förbättring mot tidigare år. Förskolorna har arbetat hårt med att förbättra sin image och vi har blivit bättre på beskriva vårt uppdrag till föräldrar och för oss själva. Genom vårt arbetssätt med den pedagogiska dokumentationen synliggörs verksamhetens innehåll och mål för både personal, barn och föräldrar. Förskolans pedagoger är mer medvetna om vad en god image betyder för verksamheten och vad man kan göra för att förbättra förskolans image. Det finns en stor vilja i förskolan att förbättra förskolans image och vi är stolta över vårt arbete. Förskolorna arbetar för att kontinuerligt utvärdera och förbättra förskolans image och glädjande är många föräldrar nöjda med verksamheten i förskolan.

Prioriterade områden i förvaltningen

Öka läsningen - Ett av två prioriterade mål under året har varit arbetet med barnens språkliga medvetenhet. Under år 2013 startades det stora projektet upp för att öka läsningen i förskolan i samverkan med biblioteket samt i samarbete med förskolans föräldrar. En stor satsning på likvärdig och ökad tillgång till böcker i förskolan har fortsatt att genomföras under året och förskolorna har utrustats med boklådor på tema mångfald och genus som är utvecklingsområden för förskolan att arbeta vidare med tillsammans med barnen. Boklådorna benämns som "Läspärlor" och finns på flera olika språk utifrån behov och barnbibliotekarien ansvarar för att beställa böcker från läspärlorna på andra språk vid behov. Arbetsgruppen bestående av tre förskollärare och läs- och skrivutvecklare har tillsammans med verksamhetschef arbetat fram innehåll och struktur till fyra studiecirkel under året i syfte att öka läsningen genom boksamtal, högläsning på olika sätt, genom arbete med läsförståelse och läsfixarnas samt lekskrivning och lekläsning. Arbetsgruppen har utbildat en språkstödare från varje förskola som i sin tur utbildat alla pedagogerna vid respektive förskola. Samtliga förskolor har under året påbörjat att utveckla små bibliotek vid varje förskola med böcker på olika språk utifrån behov som föräldrar kan låna hem för att läsa för sina barn. Barnbibliotekarien har under året erbjudit tillfällen till sagostunder för förskolans 4-5 åringar på olika platser i kommunen samt bjudit in förskolans pedagoger till informationsmöte på biblioteket för att presentera

ny litteratur bland annat. Vid förskolans föräldramöten informeras nya föräldrar om satsningen i förskolan med att öka läsningen. Projektet har verkligen slagit igenom vid samtliga förskolor och fått stort gensvar från både verksamhetens pedagoger och förskolebarnens föräldrar.

Entreprenöriellt lärande – har varit och är ett prioriterat område i förvaltningen och genomsyrar verksamhetens innehåll i förskolan. Pedagogerna har utvecklat ett medvetet och tillåtande entreprenöriellt förhållningssätt att själva våga, prova och lyckas i alla sammanhang. Resultatet är trygga barn som tror på sig själva och sin förmåga, som vill, vågar och lyckas. Under året har förskolorna fortsatt att utforma lärandemiljöer som ökar barnens delaktighet och den demokratiska processen och utrustas med tillgängligt och utmanande material för alla barnen. Många förskolor har en vision som stödjer förvaltningens verksamhetside – jag vill, jag kan, jag vågar och det genomsyrar verksamhetens innehåll och pedagogernas arbetssätt. Flera förskolor fortsätter att delta i förvaltningens utbildning i entreprenöriellt lärande.

Inkludering – är också ett prioriterat område i förvaltningen som samtliga förskolor arbetar utifrån. Det är ett naturligt inslag och arbete i förskolan och alla barn finns i förskolan. Pedagogerna arbetar medvetet med att lyfta olikheter som en tillgång. Respekt för allas lika värde, olikheter och rättigheter är en självklarhet och naturligt för barnen. Att dela in barnen i mindre grupper är ett arbetssätt som ger bättre förutsättningar till samspel och utrymme för alla. Under året har kontinuerliga diskussioner förts i förskolorna i arbetet med planen mot diskriminering och kränkande behandling. Återigen har förskolans lärandemiljöer utvecklats under året och är anpassade och tillgängliga för alla barn. Förskolans förhållningssätt är att utgå från barnet och barngruppen, att se och lyssna till varje barn, ha höga förväntningar, ge återkoppling och motivera barnen i deras lärande. Förskolorna arbetar för ett öppet klimat och ett positivt tänkande.

Miljöarbetet i förskolan – är ett annat område som kommit igång och utvecklats mycket under året och resultatet är en ökad miljömedvetenhet hos alla pedagoger. All personal i förskolan deltog i ett utbildningstillfälle som naturskyddsföreningen erbjöd utifrån Grön Flagg. Flera förskolor är på gång med att skriva handlingsplaner för sitt miljöarbete och 12 förskolor har fått sina handlingsplaner godkända enligt Grön Flagg. Under året har dessutom en förskola miljöcertifierats enligt Grön Flagg. Planen är att förskolorna blir miljöcertifierade framöver som ger bekräftelse på en hög miljömedvetenhet och kvalitet.

Lärplattan i förskolan – är ett område som utvecklats i förskolan under året och likaså den *digitala lärmiljön*. Förskolorna har utrustats med digitala verktyg som till exempel interaktiva tavlor, lärplattor, trådlösa nätverk och accesspunkter under året. Många pedagoger vid samtliga förskolor har deltagit i den stora utbildningssatsningen för ökad digital kompetens genom PIM som slutfördes under 2014. En arbetsgrupp har startat under året som kommer att utarbeta en handlingsplan för lärplattan i förskolan och erbjuda workshops för samtliga medarbetare under år 2015.

Förskolans utvecklingsprogram har drivit verksamheten framåt sedan år 2006 och behöver nu omarbetats med de aktuella utvecklings- och förbättringsområdena. Samtliga 21 beslutade åtgärder har nu genomförts och/eller är ständigt pågående varav två åtgärder inte har kunnat genomföras. Det är två av de beslutade åtgärderna att minska barngruppernas storlek och utrusta och utveckla förskolans utegårdar som inte har kunnat genomföras då det saknats förutsättningar för det i förskolans tilldelade budget för 2014. Utvecklingsprogrammet för förskolan kommer under 2015 att ersättas av en verksamhetsplan utifrån kommunens styrssystem.

Prioriterade utvecklingsområden för förskolan verksamhetsåret 2015

Arbeta vidare med förskolans systematiska kvalitetsarbete genom Qualis utifrån

- styrning och ledarskap
- barns delaktighet i läroprocessen
- diskriminering och kränkande behandling
- motverka traditionella könsmonster
- modersmålsstöd
- språket – öka läsningen i förskolan
- entreprenöriellt lärande
- inkludering
- ökad frisknärvaro i förskolan

3.3 Grundskola och grundsärskola

Förskoleklass

Antalet barn i förskoleklassen har ökat något under 2014 jämfört med tidigare år. Personaltätheten i förskoleklassen hösten 2013 (15,4 elever per lärare, heltidstjänst)³ låg över riket (16,5 elev per lärare, heltidstjänst). Andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning (89 %)⁴ låg strax över riksgenomsnittet (85 %).

Bedömning utifrån skolornas uppföljningar och kvalitetsredovisningar är att förskoleklassen lägger en god grund för det fortsatta lärandet. Ett målmedvetet arbete pågår för att barnen ska känna sig trygga, utveckla sin sociala kompetens och nyfikenhet samt öka sin språkliga och matematiska medvetenhet. Skolinspektionens enkät till vårdnadshavare med barn i förskoleklass läsåret 2013/14 visar på en god nöjdhet. Inom områdena grundläggande värden, trygghet, vårdnadshavares delaktighet och inflytande, arbetet med att förhindra kränkningar, elevernas utveckling mot målen och en avgiftsfri verksamhet ligger resultaten över samtliga medverkande skolenheter. Stimulans och anpassning efter elevens behov ligger något under samtliga medverkande skolenheter resultat.

På hösten i förskoleklass genomförs testet Språklig medvetenhet och grammatisk förståelse. Resultatet är ett bra underlag för dialog mellan förskolan och förskoleklassen och ett viktigt underlag för skolan att arbeta vidare utifrån. Av kommunens 349 förskoleklassbarn genomförde i oktober 344 barn (99%) testet. En resultatförbättring har uppnåtts. Av förskoleklassens barn bedöms 78 % (jmf 77% 2013) ha uppnått en grammatisk förståelse, 72% (jmf 70% 2013) bedöms vara språkligt medvetna och 32%(jmf 35% 2013) läser ihop text⁵. Resultaten visar att flickor och icke flerspråkiga elever bedöms ha en något större språklig medvetenhet än pojkar och flerspråkiga elever, men vid flera skolor är resultatet också det omvända. Vid dessa skolor är det främst flerspråkiga flickor som uppvisar ett något högre resultat.

Samtliga skolor har kraftigt förbättrat barnens språkliga och fonologiska medvetenhet under tiden i förskoleklassen. *Fonolek* är ett test som genomförs i september månad årskurs 1 och som visar hur förskoleklassen arbetat med elevernas fonologiska och språkliga medvetenhet. Resultatet på *Fonolek* kan jämföras med testet *Språkligt medvetna*, ett test som görs i september månad när eleven börjar i förskoleklassen. Samma elevgrupp har förbättrat sina resultat från 70 % språkligt medvetna när de började i förskoleklassen hösten 2013 till 92 % fonologiskt medvetna på hösten i årskurs 1 år 2104.⁶

Samverkan och samarbete mellan förskolan och förskoleklassen fortgår. Gemensamma träffar sker för att informera och delge varandra hur man arbetar, utbyta erfarenheter och sprida goda exempel. Teman för träffarna har varit våra prioriterade utvecklingsområden och det systematiska kvalitetsarbetet.

³ Se tabell 2 i Tabellbilaga för bokslut 2014

⁴ Se tabell 3 i Tabellbilaga för bokslut 2014

⁵ Se figur 3 i Tabellbilaga för bokslut 2014

⁶ Se figur 4 i Tabellbilaga för bokslut 2014

Prioriterade utvecklingsområden för förskoleklassen verksamhetsåret 2015

- Språk
- Matematik
- Inkludering
- Entreprenöriellt lärande
- Systematiskt kvalitetsarbete

Fritidshem

Antalet barn i fritidshem är fortsatt högt och barngrupperna är stora. Barngruppernas storlek (11,3 inskrivna barn per anställd)⁷ har ökat något under 2013 jämfört med tidigare år men låg under riksgenomsnittet (12,9). Den formella kompetensen på fritidshemmen är god, andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning var hösten 2013 högre (67 %)⁸ än riksgenomsnittet (53 %).

Skolinspektionen genomförde i maj 2014 en tillsyn av fritidshem i vår kommun. Tillsynen och skolenkäten visade att de allra flesta fritidshem erbjuder varierade aktiviteter och en god omsorg, de allra flesta föräldrar uttrycker att de är nöjda med personal och verksamhet och tycker att personalen har ett stort engagemang för verksamheten.

Flera områden behöver dock utvecklas. Det systematiska kvalitetsarbetet för fritidshem har inte varit tillräckligt prioriterat, exempelvis har uppsatta mål varit otydliga och har inte i tillräcklig utsträckning följts upp och analyserats. En tydligare information behöver ges angående fritidshemmets pedagogiska uppdrag och samverkan mellan fritidshemmet och skolan behöver utvecklas. I plan mot kränkande behandling behöver förebyggande och främjande arbete mer tydligt framgå. Elevgruppernas sammansättning och storlek behöver följas upp och utvärderas så att omsorgen och det pedagogiska uppdraget mer kan tillgodoses. En upprättad handlingsplan med åtgärder och nya mål utifrån ovanstående kritikområden finns från och med höstterminen 2014 på övergripande kommunnivå och på varje enskild skol- och fritidshemsnivå.

Utifrån identifierade kritikpunkter har ett mer strukturerat arbete skett under hösten 2014 i rektorsgruppen och ute på skolorna. Flera arbetsgrupper och nätverk har bildats där man jobbat med fritidshemmets uppdrag och förbättringsåtgärder enligt de upprättade handlingsplanerna. Nya planer mot diskriminering och kränkande behandling är upprättade där förebyggande och främjande åtgärder är mer definierade. Trygghetsgrupper och regelbundna fritidsråd är viktiga referensgrupper i detta arbete. Olika aktiviteter prövas för att utmana traditionella könsmönster, ett exempel kan vara en ”flickdag i byggrummet”. Inspektionens tillsyn, Skolverkets nya allmänna råd för fritidshem, de allmänna råden för studie- och yrkesvägledning, ökad kunskap utifrån forskning samt diskussioner och erfarenhetsutbytet mellan chefer och mellan personalgrupper har ökat allas kunskap och insikt om uppdraget och

⁷ Se tabell 2 i Tabellbilaga för bokslut 2014

⁸ Se tabell 3 i Tabellbilaga för bokslut 2014

också stärkt och ökat yrkesstoltheten i personalgrupperna. Gemensamma planeringar mellan skolan och fritidshemmet har inneburit ett ökat samarbete exempelvis runt olika temaområden. Verksamhetschef för grundskola har i medarbetarsamtal och under höstens verksamhetsbesök på skolorna följt upp enheternas arbete.

Prioriterade utvecklingsområden för fritidshemmen verksamhetsåret 2015

- Språk
- Matematik
- Inkludering
- Entreprenöriellt lärande
- Systematiskt kvalitetsarbete

Grundskola

Det totala antalet elever i grundskolan fortsätter att öka något. Antalet elever som valde att studera vid friskolor är också något fler jämfört med 2013, omkring 350 elever. Lärartätheten i den kommunala grundskolans årskurser 1-9 ligger hösten 2013 11,3 elever per heltid lärartjänst vilket bäst bör ställas i relation till jämförbara kommuner i glesbefolkad region där värdet är 11,1 elever per lärare, riket har 12,1.⁹

Andelen personal med pedagogisk högskoleutbildning låg hösten 2013 (86 %) strax under riksgenomsnittet (88 %)¹⁰.

Årskurs 1

Tidiga insatser redan i förskolan och i förskoleklassen, behöriga lärare, höga förväntningar och ett strukturerat arbete utifrån testresultat i grundskolans gemensamma kartlägningsplan har gett goda resultat i årskurs 1. Samtliga skolor har kraftigt förbättrat barnens språkliga och fonologiska medvetenhet under tiden i förskoleklassen. *Fonolek* är ett test som genomförs i september månad i årskurs 1 och som kan jämföras med testet *Språkligt medvetna*, ett test som görs i september månad när eleven börjar i förskoleklassen. Samma elevgrupp har under tiden i

⁹ Se tabell 2 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹⁰ Se tabell 3 i Tabellbilaga för bokslut 2014

förskoleklassen förbättrat sina resultat från 70 % till 92 % språkligt och fonologiskt medvetna i årskurs 1 år 2104.¹¹

Våren 2014 uppnådde 73 % (74 % flickor/72 % pojkar) av eleverna i slutet av årskurs 1 delprov 3-5 på testet *Läsettan*.¹² Testet är ett kartläggningstest för att säkerställa att det första skolåret gett nybörjarna tillräckliga basfärdigheter i läsning, för att klara delprov 3-5 krävs att eleven kan läsa. Delproven mäter elevens förmåga att läsa utifrån olika typer av funktionsord, innehållsord och nonsensord.

Årskurs 3

Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 har försämrats men ligger ändå på många delprov över riket. Våren 2014 uppnådde 63 % (jmf 81% 2013)¹³ av eleverna i årskurs 3 kravnivån i samtliga delprov på ämnesproven i matematik, i fem av de sju momenten ligger eleverna över rikets resultat. Bäst resultat uppvisar eleverna i de delprov som handlar om muntlig matematisk kommunikation, geometriska mönster, positionssystemet och huvudräkning. Sämre resultat visar de i att mäta längd, symmetri och skriftliga räknemetoder.¹⁴

70 % (jmf 82 % 2013) av eleverna i årskurs 3 uppnådde våren 2014 kravnivån i samtliga delprov på ämnesproven i svenska. Bäst resultat visar de i läsning skönlitterär text och textsamtal, ett något sämre resultat visar de på skrivuppgifter berättande text och faktatext och stavning. 61 % uppnådde målen i SVA. Resultatet kan jämföras med 59 % år 2013. Instruktioner och förberedelser inför provsituationen har på några skolor underskattats och uppges vara en orsak till de sämre resultaten, därtill upplevelsen av svårare ämnesprov 2014 jmf med 2013. Mer undervisning behöver ske runt matematiska begrepp, exempelvis vad innebär ”minst fem av sju”.

Årskurs 6

Våren 2014 uppnådde 74 % av alla elever i årskurs 6 målen i alla ämnen (jmf 78 % 2013) och 83% uppnådde målen i svenska, matematik och engelska. En spridning

¹¹ Se figur 4 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹² Se figur 5 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹³ Se figur 6 och 7 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹⁴ Se tabell 7 i Tabellbilaga för bokslut 2014

mellan 50-98% finns mellan skolenheterna. Genomsnittligt meritvärde för åk 6 är 195,1. Jämförelse med riket är inte möjlig, uppgift saknas.¹⁵

I ämnet matematik uppnådde 90 % av eleverna betyget E eller högre (jmf 91 % 2013) och 90 % av eleverna uppnådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet. En spridning mellan 71-100% finns mellan skolenheterna. Ingen tydlig skillnad mellan pojkar och flickors resultat. Vid tre skolor uppnådde 100 % av eleverna kravnivån på ämnesprovet.¹⁶

I ämnet svenska uppnådde 96 % av eleverna betyget E eller högre (jmf 95 % 2013) och 98 % uppnådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet. Jämfört med riket uppnår alla ett bättre resultat. Det gäller i synnerhet pojkarna som jämfört med riket har en betydligt högre läsförståelse. En spridning mellan 89-100% finns mellan skolenheterna. Vid elva skolor uppnådde 100 % av eleverna kravnivån på ämnesprovet. I ämnet svenska som andra språk uppnådde 68 % av eleverna betyget E eller högre (jmf 77 % 2013) och 93 % av dem uppnådde kravnivån på ämnesproven.

I ämnet engelska uppnådde 90 % av eleverna betyget E eller högre (jmf 91 % 2013) och 90 % av dem nådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet. En spridning mellan 79-100 % finns mellan skolenheterna. Vid fem skolor uppnådde 100 % av eleverna kravnivån på ämnesproven.

96 % har uppnått betyget E eller högre inom No blocket och 93 % uppnådde kravnivån på ämnesproven. 95 % har uppnått betyget E eller högre inom So-blocket och 87 % uppnådde kravnivån på ämnesproven. De flesta skolor har under läsåret läst respektive ämnen var för sig medan några skolor har blockläst ämnena.

Det är en mindre skillnad totalt mellan betyg och nationella prov i årskurs 6 och en mindre skillnad i betyg mellan pojkar och flickor jämfört med slutbetygen för elever i årskurs 9. Flickor uppnår något högre betyg och fler flickor når också de högre betygsnivåerna.

Vi kan nu börja jämföra resultat över tid för samma elevgrupp. Eleverna i årskurs 6 våren 2014 förbättrade sina resultat på ämnesprovet i svenska jämfört med när de gick i årskurs 3 från 74 % - 98 % och i ämnet matematik förbättrades resultatet från 68 % - 90 %.

Resultaten på skolinspektionens elevenkät för årskurs 5 visar på mycket goda resultat. I 18 av de 23 påståendena ligger resultaten över samtliga medverkande skolenheter i 49 kommuner. Bäst värde får påståenden inom område trygghet och trivsel samt upplevelsen att ”jag kan nå kunskapskraven om jag försöker” och ”min lärare förklarar vad jag ska göra så att jag förstår det”. Påståendet ”på lektioner stör andra elever ordningen i klassrummet” har lägst resultat i enkäten, resultatet ligger på samma nivå som övriga medverkande skolenheter.

¹⁵ Se tabell 12 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹⁶ Se tabell 13 i Tabellbilaga för bokslut 2014

Årskurs 9

Våren 2014 hade 72 % av alla elever i årskurs 9 fullständiga betyg i samtliga ämnen (jmf 74 % 2013) och 83 % var behöriga till något nationellt program (jmf 84 % 2013). Genomsnittligt meritvärde för åk 9 var 203,3 (jmf 208,6 år 2013). Riket har värdet 211,0.¹⁷

I ämnet matematik uppnådde 87 % betyget E eller mer (jmf 91 % 2013) och 83 % uppnådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet(jmf 85 % 2013).¹⁸ En spridning mellan 81-88 % finns mellan skolorna.

I ämnet svenska uppnådde 94 % betyget E eller mer (jmf 96 % 2013) och 91 % uppnådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet (jmf 97 % 2013). En spridning mellan 78-97 % finns mellan skolorna.

I ämnet svenska som andra språk uppnådde 23 % betyget E eller högre (jmf 50 % 2013) och 50 % uppnådde kravnivån E eller högre på ämnesprovet (jmf 64 % 2013). 22 elever genomförde proven och de flesta hade varit endast en kort tid i landet.

I ämnet engelska uppnådde 91 % betyget E eller högre (jmf 94 % 2013)och 96 % uppnådde provbetyget E eller högre på ämnesprovet(jmf 97 % 2013). En spridning mellan 93-98 % finns mellan skolorna.

88 % uppnådde betyget E eller högre inom So blocket och 90 % uppnådde E eller högre på ämnesproven. Bäst resultat har ämnet religionskunskap, ämnet historia har lägst resultat. 90 % har uppnått betyget E eller högre inom No blocket och 93 % har uppnått E eller högre på ämnesproven. Bäst resultat har ämnet biologi, ämnet kemi har lägst resultat. I övriga ämnen har musik, slöjd och hemkunskap högst måluppfyllelse med 96-98 % av eleverna som fått betyget E eller högre. Sämst måluppfyllelse hade bild och moderna språk med 92 %.

När vi jämför resultat över tid för samma elevgrupp ser vi att eleverna i årskurs 9 våren 2014 förbättrade sina resultat på ämnesprovet i svenska jämfört med våren 2010 när de gick i årskurs 5 från 80 % -91 %, i ämnet matematik från 82 % -83 % och i ämnet engelska från 77 % till 96 %.

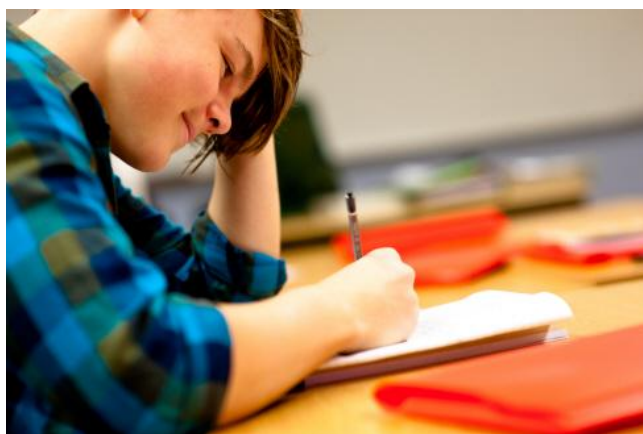
Både flickor och pojkar sänker det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 men pojkar sänker det mest. Det är resultat i ämnet matematik som drar ner värdet. Flickor når högre betygsnivåer och får fler A jämfört med pojkar. Vid några skolenheter fanns flera nyanlända elever i årskurs 9 med relativt kort tid i landet, för dem stora svårigheter att nå kunskapskraven i alla ämnen.

Resultatet på skolinspektionens elevenkät för årskurs 9 visar att upplevd trygghet, skolans arbete med att förhindra kränkningar, möjlighet till utmaningar i skolan samt upplevelse av att man vet vad som krävs i skolan får högre resultat jämfört med samtliga skolors deltagande. Lägst resultat får upplevelse av studiero.

¹⁷ Se tabell 14 i Tabellbilaga för bokslut 2014

¹⁸ Se tabell 17 och 18 i Tabellbilaga för bokslut 2014

Grundsärskolan

Under 2014 studerade 59 elever i grundsärskolan. Lärartätheten i grundsärskolan låg hösten 2013 strax under riksgenomsnittet¹⁹.

Årskurs 3-6

75 % av eleverna i årskurs 3 (totalt 4 elever) nådde våren 2014 målen i alla ämnen.

100 % av eleverna åk 6 (totalt 6 elever) uppnådde våren 2014 målen i ämnena musik, slöjd, engelska och bild. 83 % (5 elever) uppnådde målen i matematik, idrott och hälsa och i teknik, 66 % (4 elever) uppnådde målen i svenska, idrott och hälsa, i hem- och konsumentkunskap och i de naturorienterade- och samhällsorienterade ämnena.

Årskurs 9

100 % av eleverna i årskurs 9 uppnådde våren 2014 minst målen i alla ämnen.

Elevgruppen bestod av 7 elever. Meritvärdet höjdes kraftigt till 195,7, fler elever uppnådde ett högre betyg, ingen markant skillnad mellan flickor och pojkars resultat. En ökad samverkan och inkludering med grundskolan samt högre förväntningar och fler jämnåriga förebilder är analysen av resultatförbättringarna. I ämnena matematik, svenska och musik uppnåddes högre betygsnivåer, i ämnena slöjd och engelska uppnåddes lägre betygsnivåer.

Inga elever i årskurs 9 studerade vid träningsskolan vårterminen 2014.

Skolinspektionens elevenkät visar på mycket goda resultat för eleverna i grundsärskolan. Upplevd trygghet, arbetet med de grundläggande värdena och att förhindra kränkningar samt stimulans och tillit till elevernas förmåga och anpassningar efter deras behov får höga resultat liksom upplevd studiero. 12 av de 13 påståendena ligger lika eller över samtliga medverkande skolenheters resultat.

Inom grundsärskolan följer lärare upp respektive elevs måluppfyllelse och delger i utvecklingssamtalen eleverns vårdnadshavare resultaten med hjälp av individuella utvecklingsplaner. Elevernas medvetenhet om hur de ska nå kunskapsmålen har ytterligare ökat och pedagogerna är tydligare att synliggöra lärandet och dokumentera måluppfyllelsen. En utbildningssatsning *bedömning i grundsärskolan* har skett för pedagoger. Dokumentation sker i det digitala dokumentationssystemet Unikum där

¹⁹ Se tabell 2 i Tabellbilaga för bokslut 2014

både elever och vårdnadshavare kan följa elevens kunskapsutveckling. Arbetet med lärplattor i undervisningen åk 1-6 och åk 1-9 träningskolan har bidragit till ökad möjlighet att visa sina kunskaper och att få fler verktyg till inläring vilket ökat måluppfyllelsen främst i ämnena matematik och svenska.

Grundsärskolans elever åk 7-9 flyttade inför läsåret 2014/15 från Tingsbacken Västra skolan till Östra skolan. Flytten har gett grundsärskolans 7-9 elever ökad möjlighet att finnas i ett större sammanhang tillsammans med jämnåriga, samarbetet mellan grundskolan och grundsärskolan har ökat, lärare undervisar i båda skolformerna och ett mer inkluderat tankesätt har utvecklats vid hela skolan.

Värdegrundarbete

Ett målinriktat arbete pågår dagligen i båda skolformerna grundskola och grundsärskola för att förebygga och förhindra att barn, elever och alla som arbetar i skolan utsätts för diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling. I undervisningen, i personalgrupper, på klass- och i elevråd, på föräldramöten och i föräldraråd diskuteras värdegrundsfrågor, bemötande och förhållningssätt utifrån demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Upprättad plan mot diskriminering och kränkande behandling utifrån diskrimineringslagen och skollagen finns på alla grundskolor, fritidshem och i grundsärskolan.

Trygghetsvandringar och kartläggningar har genomförts för att upptäcka och identifiera förbättringsområden. Ett alltför hårt språkbruk, företrädesvis i yngre åldrar, samt kränkningar i skolan och på nätet är områden som flera skolor identifierat som fortsatta utvecklings- och förbättringsområden. Här pågår flera insatser för att bryta mönster, exempelvis samverkan med föräldrar, polis, social och fritidsförvaltningen och med föreningar. Föreläsningar och utbildningsinsatser inom området har också skett. En ny rutin för uppföljning av kränkningar kommer att ske från och med 2015.

Analys

Kunskapsresultaten varierar inom och mellan våra skolenheter. I det systematiska kvalitetsarbetet på skol- och verksamhetsnivå har styrkor och förbättringsområden identifierats för ökad måluppfyllelse. Årshjul, handlingsplaner och arbetsplaner är upprättade och arbetet följs upp på verksamhets och enhetsnivå.

En stor utmaning är svårigheten att rekrytera och behålla behöriga lärare i alla ämnen. Täta lärarbyten, bristande kontinuitet och obehörig personal påverkar resultaten starkt negativt.

Organisation och elevernas lärmiljö, som utifrån täta analyser av resultat under hela läsåret kontinuerligt och flexibelt kan förändras utifrån elevernas behov, behöver utvecklas ytterligare. Tidiga insatser och två pedagoger främst i de lägre klasserna gett större möjlighet att individanpassa undervisningen för alla elever.

Skolans rutiner, lärmiljöer, arbetsron i klassrummet, användning av befintliga resurser, överlämnanderutiner och analyser av tidigare och aktuella resultat behöver lyftas och ses över ytterligare. Fortsatta diskussioner behöver ske runt kunskapskrav, förmågor, bedömning och betyg. Förberedelser och instruktioner inför prov behöver

diskuteras på skolnivå så att test och prov utförs på ett mer likvärdigt sätt för alla elever.

Förväntningarna på att alla elever ska nå högre i sin kunskapsutveckling behöver höjas och undervisningen behöver än mer planeras utifrån kunskapskraven och förmågorna. Skolor med höga resultat lyfter detta som en mycket viktig framgångsfaktor för hög måluppfyllelse.

Skillnaden mellan ämnesprov och betyg har minskat men är fortfarande för hög vid några enheter. Fortsatt arbete med att utveckla formativ bedömning, nätverk mellan skolorna, sambedömning och gemensamt rättande av avidentifierade nationella prov samt fortsatta diskussioner utifrån forskning och evidens måste fortgå för att minska denna skillnad.

Arbetet med språket, läs- och ordförståelsen i alla ämnen och med alla lärare, är ett fortsatt utvecklingsområde för bättre resultat i alla ämnen. Skolor med höga resultat lyfter vikten av att öva olika sorters texter med skriftlig återkoppling i alla ämnen som en av flera framgångsfaktorer för god måluppfyllelse. Ett ökat elevinflytande och ett entreprenöriellt förhållningssätt och arbete upplevs ha ökat motivationen och lusten att lära.

Prata mer matematik, träna mer problemlösning, lyfta begrepp och än mer arbeta mot förmågorna är utvecklingsområden som kvarstår att arbeta vidare med för förbättrade resultat matematik. Fler skolors deltagande i Matematiklyftet stärker kompetensen ute på skolorna.

Kompetensutvecklingsinsatser och det fortsatta utvecklingsarbetet behöver än mer utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Fler strategier behövs exempelvis för att utmana och stimulera elevgrupper så att skillnaden mellan pojkars och flickors resultat minskar.

Gemensamma ledningsnätverk mellan förskolan och grundskolan har utvecklat samsyn och samarbetsformer mellan förskolan och skolan.

Uppföljning av prioriterade utvecklingsområden

Förskoleklassen, fritidshemmet samt grund- och grundsärskolan har arbetat strukturerat och enligt plan i vårt utvecklingsprogram med våra prioriterade utvecklingsområden *språk, matematik, entreprenöriellt lärande, inkludering, elevinflytande* och *systematiskt kvalitetsarbete*.

Inom området *språk* pågår flera olika läsprojekt och flera och nya arbetsmodeller och metoder används för ökad måluppfyllelse. Insikten om att alla lärare måste vara ”svensk lärare” har ökat och studiecirkelar och flera kompetensutvecklingsinsatser kopplat mot forskning har skett för ökad kompetens inom området. Arbetet med att läsa och skriva gäller inte bara inom ämnet svenska utan i alla ämnen. Skolbibliotekarier på alla grundskolor har bidragit till ökad kunskap, läsintresset upplevs ha ökat och vid flera skolor lånar man fler böcker jämfört med tidigare läsår. Ett prioriterat område har varit att köpa in fler intressanta och lättlästa böcker för svaga och ovana läsare. Allt för att öka läsningen hos fler elever.

Inom området *matematik* fortsätter vår kompetenshöjande utbildningsåtgärdsplan Matematiklyftet. Ytterligare fem skolor samt all personal i förskoleklass deltar läsåret 2014/15. Utbildningen har utvecklat matematikundervisningen och det kollegiala lärandet. Ämnet matematik är fortfarande vår stora utmaning, våra resultat och analyser av resultat måste förbättras. Fler behöriga lärare måste rekryteras.

I vår utbildningsåtgärdsplan *entreprenöriellt lärande* mot Umeå universitet deltar personal från både förskoleklass, fritidshem och skola. Utbildningen har gett ökad kunskap, arbetssätt har förändrats exempelvis genom ämnesövergripande teman och elevernas lust och nyfikenhet att lära upplevs ha ökat. Tre skolor deltar i ett Comeniusprojekt mot England.

Genom föreläsningar, utbildningsinsatser, våra förste lärare och diskussioner i rektors- och personalgrupper har samsynen ökat på vad *inkludering* innebär och begreppet finns mer med i det dagliga arbetet. Ökad insikt och kunskap om inkluderande lärmiljöer gör att fler upplever att man ser nya och andra lösningar och att man blivit bättre på att medvetet planera anpassningar för elever som behöver det. Samtliga skolor har arbetat med de nya allmänna råden *arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*.

Arbetet för att alla elever utifrån sin förmåga ska ges ett *ökat inflytande* på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen pågår i alla verksamhets- och åldergrupper. För att öka kompetensen lyfts goda exempel från forskning och evidens och fler diskussioner sker i arbetslagen om hur eleverna än mer kan få inflytande över sin kunskapsutveckling och sitt lärande. Handlingsplaner finns upprättade för arbetet.

Det systematiska kvalitetsarbetet är ett ständigt pågående arbete som har hög prioritet, höstens arbetsplatsbesök vid alla skolor visar att kunskapen om det systematiska kvalitetsarbetet har ökat och skolorna har upparbetade kvalitetshjul, årshjul och handlingsplaner för hur de systematiskt ska följa upp och analysera sina resultat och insatser. Nya mät- och screeningverktyg har tagits fram inom grundsärskolan åk 1-6 och träningskolan åk 1-9 för ökad kvalitet inför bedömd måluppfyllelse. Skolinspektionens tillsyn visade att det systematiska kvalitetsarbetet ytterligare måste utvecklas, det gäller allra främst analys av resultat mot kunskapsmålen. Samtliga skolor har upprättade planer för sitt förbättringsarbete.

Prioriterade utvecklingsområden för grundskola och grundsärskolan verksamhetsåret 2015

- Språk
- Matematik
- Inkludering
- Entreprenöriellt lärande
- Systematiskt kvalitetsarbete

3.4 Bromangymnasiet

Gymnasieskolan

Första elevkullen som läst enligt GY11 tog examen juni 2014. Det innebär att jämförelser med tidigare år inte är relevanta eftersom program, kurser, betygsriterier och behörighetskrav har ändrats. Fokus i år är därför en jämförelse med riket

Elevkullarna minskar och antalet elever i gymnasieskolan blir successivt färre. Omkring 75 % av grundskolans avgångselever från Hudiksvall valde hösten 2014 att studera vid Bromangymnasiet. Lärartätheten vid Bromangymnasiet var 2013 12,6²⁰ elever per lärare och riket hade ett genomsnitt på 11,7 för kommunala gymnasieskolor. Det betyder att lärartätheten på Bromangymnasiet är lägre än riket. Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen var 2013 samma som tidigare år, 79 %²¹, vilket är under rikets 82 %.

Allt högre andel elever på Bromangymnasiet väljer ett högskoleförberedande program. Hösten 2014 studerade 58 % av eleverna vid ett högskoleförberedande program och 42 % vid ett yrkesförberedande program. Motsvarande siffra hösten 2013 var 53 % och 47 % och hösten 2012 49 % och 51 %. Bland de yrkesförberedande programmen är tendensen att vi har fler elever på serviceinriktade program såsom Handel och administration, Hotell och turism samt Vård och omsorg. Bland de studieförberedande programmen är det framförallt Ekonomiprogrammet som ökar.

Under 2014 utreddes frågan om ett gemensamt kommunalförbund i Hälsingland. I den processen var Bromangymnasiet aktiv men efter politiskt beslut i juni 2014 avslutades det samarbetet och fokus är nu att arbeta för att bibehålla ett fortsatt högt söktryck till skolan.

Ledningsorganisationen på Bromangymnasiet har under 2014 förändrats för att skapa utrymme för ett förbättrat systematiskt kvalitetsarbete. Skolan har delats upp i tre skolenheter. Varje enhet har en ansvarig rektor samt biträdande rektor och elevsamordnare. Målet är att rektor ska kunna ha ett större fokus på strategiska och långsiktiga pedagogiska frågor.

Skolinspektionen granskade gymnasieskolan våren 2014. Följande områden lyftes fram som tydliga förbättringsområden:

- att undervisningen ska utmana elever till att nå högre betyg
- att det reella elevinflytandet ska öka
- att planen mot diskriminering och kränkande behandling tydligare ska visa vilka åtgärder som görs för att förhindra och förebygga kränkning
- att implementering av rutiner för elevuppföljning samt hur åtgärdsplaner skrivs ska säkerställas

²⁰ Se tabell 2 i Tabellbilaga för bokslut 2014

²¹ Se tabell 3 i Tabellbilaga för bokslut 2014

- att det systematiska kvalitetsarbetet ska förbättras
- att elevhälsans alla delar ska jobba mer förebyggande

Några av förbättringsområdena har åtgärdats genom att se över de rutiner vi har och med regelbundna avstämningar. Andra frågor såsom att jobba för ett ökat reellt inflytande, utmana elever och en förbättring vad gäller det systematiska kvalitetsarbetet kräver ett längre processarbete som har påbörjats med ett gott stöd från förstelärare.

Andelen elever som våren 2014 fick avgångsbetyg från Bromangymnasiet inom 3 år ligger på 76 %²² vilket är klart över rikets genomsnitt på 71 %. Andelen elever som tog en yrkesexamen på yrkesprogram var 82 %.²³ Det är lägre än rikets 85 % och behöver förbättras. Det är stor spridning mellan yrkesprogrammen. Andel elever som tog examen på högskoleförberedande program var lika som rikets 92 % och spridningen var inte så stor mellan programmen. Det enda program där alla elever tog examen var Naturvetenskapsprogrammet. Av de elever som tog examen våren 2014 fick eleverna ett genomsnittligt betygspoäng som motsvarade rikets, för yrkesprogram 13,3 och för högskoleförberedande 14,7.

Bromangymnasiet har i flera år haft högre andel elever med grundläggande behörighet till universitet och högskola än riket. 2014 ligger vi på ungefär samma värden som riket för både yrkesförberedande program (32 %) och för högskoleförberedande program (92 %).²⁴

Gymnasiet har ett starkt fokus på att eleverna ska nå yrkes- eller gymnasieexamen vilket är en av de grundläggande förutsättningarna för att nå behörighet till högskolan. Mentorer och studie- och yrkesvägledarna informerar elever och deras vårdnadshavare om vikten av att klara de kurser som finns inom programmet och kraven för grundläggande behörighet för fortsatta studier. Ett aktivt mentorskap med att synliggöra den individuella studieplanen samt ökad uppföljning av studieresultat och närvaro är ett prioriterat område på Bromangymnasiet under läsåret 2014/2015

²² Se figur 14 sidan 20 i Tabellbilaga för bokslut 2014

²³ Se tabell 22 och figur 15 sidan 21 i Tabellbilaga för bokslut 2014

²⁴ Se tabell 23 och figur 16 sidan 22 i Tabellbilaga för bokslut 2014

för att öka andelen som når examen. Kraven för att nå examen har skärpts i och med GY11 vilket innebär att eleverna måste klara fler kurser än tidigare.

Antalet elever på Introduktionsprogrammet har ökat vilket kan förklaras med att vi har fler sent nyanlända ungdomar. Nya kvalitetsindikatorer har tagits fram för uppföljning av Introduktionsprogramets (IM) verksamhet. Det visar bl.a. att 47 % av eleverna på IM-preparandutbildningen blev behörig till gymnasieprogram eller IM-programintroduktion efter 1 år. 50 % av de elever som läst på IM-språkintröduktion blev behöriga för ett gymnasieprogram eller gick vidare till annan inriktning på IM. På IM kan elever börja när som helst under läsåret. Eftersom grupperna är i ständig förändring är det en utmaning för organisationen, men även för pedagogerna i arbetet med gruppprocesser, att skapa trygghet och studiero för eleverna. Den stora utmaningen på IM är idag att hitta en väl fungerande organisation för hur vi ska lägga upp studierna för sent nyanlända ungdomar. Antalet inskrivna på IM-språkintröduktion har ökat från 22 elever nov 2013 till 49 elever nov 2014. På riksnivå pågår flera utredningar och utbildningsinsatser för att hitta bra former för mottagandet av nyanlända ungdomar.

Antalet elever som har avbrytit sina studier under 2014 är 47 elever. Det är en ökning jämfört med året innan (2013: 38 elever, 2012: 55 elever) En ökning av avhopp har skett på Introduktionsprogrammet (IM) och förklaringen kan vara att vi har fler elever som kommer till oss via migrationsverket och när de får beslut kan de få en annan kommunplacering eller att de inte får stanna i landet. Rörligheten har ökat. En tidig och tydlig uppföljning av närvaro och studieplaner samt motivationshöjande samtal är de aktiviteter som skolan har för att minska antalet elever som hoppar av studier. En faktor som har påverkat avhoppet på exempelvis Hotell- och turism är att det har blivit för jobbigt att pendla till Hudiksvall varje dag och svårigheter att hitta elevboende här.

Beslut togs på förvaltningen att ingen årlig elevenkät skulle genomföras våren 2014. Analysen för bokslutet skall istället utgå från skolinspektionens enkät i år 2 ht 2013.

Jämfört med andra samtidigt inspekterade kommuner (49) ligger Hudiksvall ganska likvärdigt. Vissa områden bättre och andra sämre. De tydligaste utvecklingsområdena är inom studiero och anpassning till elevens behov

Arbetet med värdegrundsfrågor är ett ständigt levande arbete på alla program. Skolans värdegrundspussel är grunden för diskussioner och processer i klasser och mentorsgrupper. En del program har även särskilda temaperioder där normer och värderingar diskuteras och bearbetas. Kartläggning vad gäller kränkningar är genomförd hösten 2014 (via klassråd till programforum).

Sedan 2011 har vi en skolövergripande satsning på entreprenöriellt lärande i samarbete med Umeå universitet och tre skolor i England med syfte att ge elever och lärare redskap för högre måluppfyllelse. Satsningen på entreprenöriellt lärande pågår fortfarande och det handlar om att utveckla sitt eget ledarskap för både lärare och elev. För lärare är det ledarskapet i klassrummet och för eleven ledarskapet över sig själv och sina studier.

Från och med läsåret 2013/14 är hela skolan inne i Google Apps, som är ett molnbaserat verktyg för planering, undervisning samt kommunikation mellan lärare och elever. Verktuget hjälper till att synliggöra lärprocessen, underlättar den formativa bedömningen och stärker ett entreprenöriellt lärande. Två förstelärare jobbar med att utveckla metoder och handleda arbetslag. Förutsättning för att detta spännande och utvecklande arbetssätt är att vi har ett fungerande nätverk. Det har varit stora problem med att nätverket inte har fungerat vilket har skapat stor frustration under 2014. Det har påverkat undervisningen och lärandet negativt. Vi har även fått lägga extra ekonomiska resurser på att köpa in läroböcker då tanken var att använda sig av digitala läromedel men det har inte fungerat.

Satsningen på internationella kontakter fortsätter på samma höga nivå. Syftet med internationaliseringsarbetet är att utveckla förståelse för andra kulturer, stärka språkkunskaper, knyta kontakter inför framtiden mm. Språkutbyten sker med Spanien, Frankrike och England. Tematiska utbyten sker med Frankrike och Sydafrika. Internationell arbetsplatsförlagd utbildning har pågått sedan 1998 och finansieras genom EU medel.

Under föregående läsår har vi genomfört flera utbildningsdagar med fokus på betyg och bedömning. Fler dagar har frigjorts för sambedömning av nationella prov.

10 av skolans pedagoger har fått 1:e lärartjänst. De uppdrag som är knutna till Bromangymnasiet är att öka läsande och läsförståelse, leda utbildningen av samtliga matematiklärare som deltar i matematiklyftet, utveckla kollegialt lärande samt pedagogiska planeringar. Utgångspunkten för deras uppdrag har varit de prioriterade utvecklingsområdena för 2014-2015.

Prioriterade utvecklingsområden för gymnasieskolan 2015

- IKT pedagogik
- Internationalisering
- Entreprenöriellt lärande med arbetsområdena:
  - Mentorskap
  - Kollegialt lärande
  - Pedagogisk planering

Gymnasiesärskolan

Under hösten 2014 var det 42 (47 elever 2013 och 54 elever 2012) elever i Hudiksvalls gymnasiesärskola.

Ny gymnasiesärskolereform sätts läsåret 2013/2014 vilket innebär att under året har arbetet fortgått med fem nya nationella program plus de fem gamla som fasis ut. Elevernas studieplaner har setts över och kvalitetssäkrats.

Gymnasiesärskolan 14/15 har fem nationella program, fem specialutformade program samt två inriktningar inom det individuella programmet, yrkesträning och verksamhetsträning.

Ombyggnationer och flytt

Nya lokaler på Bromangymnasiet har byggts för de nationella programmen innehållande bl.a. 4 klassrum och ett stort metodkök. Fritidsaktiviteter är fortsatt kvar i Forsa. Flytten av verksamheten har gått över förväntan, även om det har krävts mycket arbete. De nya lokalerna för individuella programmet är under färdigställande och inflyttning av verksamhet har redan inletts. Inskolning av övriga elever planeras ske succesivt.

Elevernas resultat inom gymnasiesärskolan

10 elever tog studenten vid gymnasiesärskolans individuella och nationella program våren 2014. Fem med fullständigt betyg och två med samlat betygsdokument. Tre elever avslutade individuellt program med studieintyg.

Överlag har både det individuella programmet och de nationella programmen en mycket hög måluppfyllelse. Detta kommer till stor del av den höga graden av individualisering av utvecklingsplaner och undervisning samt fritidsverksamhet.

Det mål vi framför allt strävar mot är att eleverna utvecklar en självständighet och kunskaper som ger en god förberedelse för ett meningsfullt vuxenliv i arbete, boende och fritid. Elever vars nästa steg är sysselsättning i daglig verksamhet ges utökad stöd och inskolning genom ett gemensamt projekt av Bromangymnasiet och HRC. Projektet innebär god och tidig förberedelse av såväl elev som personal och verksamhet på HRC, projektet har löpt 2014 och intensifieras ytterligare under 2015. Även har ett projekt inletts för de elever som kan komma ut på arbetsmarknaden, vi har där ett samarbete med arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Målet med samarbetet är att få en bättre övergång till arbetsmarknaden och resultatet ser lovande ut då flera avgångselever är aktiva på arbetsmarkanden.

Det sistnämnda i föregående stycke kommer ur en prioriterad fråga under 2014, att arbeta fram en handlingsplan i samarbete med Stockholms universitet för att främja studie- och yrkesvägledningen.

Ytterligare prioriteringar som sattes för verksamhetsåret 2014 har förverkligats genom implementering av gymnasiereformen samt att ett antal lärare är i slutfasen av sina utbildningar och kommer därmed kunna bli behöriga att undervisa på särskolan.

Prioriterade utvecklingsområden för gymnasiesärskolan verksamhetsåret 2015

Mycket arbete kommer att läggas ner inom följande områden:

1. Flytt till Bromangymnasiet fortgår. Nationella program är klara under hösten -14 och flytten av eleverna i det individuella programmet har påbörjats och kommer att utökas under våren -15.
2. Samarbetet och utbytet mellan de olika enheterna på gymnasiesärskolan kommer att fördjupas ytterligare.
3. Framkomna synpunkter från Skolinspektionens tillsyn. Ett ökat elevinflytande framhöll Skolinspektionen för gymnasiesärskolan, vilket vi har och fortsätter arbeta med i form av pedagogiska planeringar, kvalitetssäkrade studieplaner och klassråd till programforum

4. Entreprenöriellt lärande och då särskilt inom ramen för det pågående deltagandet i IFOUS-forskningsprojekt som avslutas i september 2015. Resultatet hittills är en starkare och förhöjd nivå av medvetenhet hos personalen vad gäller arbete med entreprenöriellt lärande, såsom formativ bedömning t.ex.
5. Språk
6. Inkludering

3.5 Centrum för utveckling genom lärande (Cul)

Vuxenutbildning

Utbildning i svenska för invandrare (Sfi)

Antalet elever i Sfi har ökat under verksamhetsåret 2014 från 140 inskrivna 2013 till 200 inskrivna. Elevvolymen beror mycket på vad som händer i vår omvärld och på invandringspolitiska beslut, nationellt och regionalt, samt avtal med arbetsförmedlingens etableringsinsatser. Detta kräver en flexibel organisation som snabbt kan ställa om vid ökad/minskad volym. Många elever har låg eller ingen skolbakgrund (analfabeter) vilket innebär högre behov av lärarresurser och ibland längre tid inom Sfi. Under 2014 kom det också många som har hög utbildningsbakgrund. Framför allt elever från Syrien. Det har medfört att vi har utökat antalet undervisningsgrupper. Avtalet med arbetsförmedlingen vad gäller etableringslagen upphörde 30 juni, enligt nationellt lagstadgat beslut. Det innebär att vi inte fick någon intäkt för de elever som tillhörde migrationsverkets anläggningsboende och som hade blivit antagna från april 2014.

Det länsövergripande samarbetet fortsätter, Arbetsmarknadsutbildning med undervisning i svenska för invandrare AUB. Många elever som avslutar utbildning går ut i arbete. De utbildningar som erbjuds är utifrån den uppskattade efterfrågan av arbetskraft (Af-prognoser). Fortsatt samarbete 2015.

Vår utmaning i Hudiksvall kommun är att möjliggöra för utlandsfödda att ta sig vidare i utbildningssystemet. Ofta räcker inte timmarna på Sfi för att de ska nå D-nivå och därmed klara fortsatta studier inom KomVux (grundläggande- och gymnasial nivå). Vi behöver också bli bättre på att möta upp de som har hög utbildningsnivå/akademiker så att de snabbt kan ta sig igenom utbildningssystemet och ut i egen försörjning. Vi behöver göra en större satsning på svenska som andra språk inom både grundläggande och gymnasienivå. Vi har under 2014 med hjälp av extra statsbidrag, bedrivit studiehandledning på modermål. Det har varit mycket uppskattat bland eleverna och det har möjliggjort att de snabbare har gått vidare till nästa nivå.

LärVux (Särskild utbildning för vuxna)

De flesta elever som går LärVux har tidigare gått träningsskola och de kommer till Cul från sin dagliga verksamhet, ca 2,5-3 tim/vecka. På träningsskolenivå sätts inga betyg. Målet är att få ökad självständighet, funktionell kunskap och att undersöka vilka kunskaper som är viktiga och vad de kan användas till. Inom LärVux har inga betyg satts på grundsärskole- eller gymnasiesärskolenivå 2014. En förklaring till det är att eleverna endast studerar 2,5-3 tim/vecka och att eleverna inte hinner klara alla moment inom en kurs för att nå ett betyg, utan det blir delkurser.

Trafikkunskap (vilket är en del av gymnasiekursen samhällskunskap) erbjuds inom LärVux. De 6 elever som genomfört trafik-kunskapen har blivit väl förberedda inför trafikverkets teoriprov. En av eleverna klarade körkort under 2014.

Inom LärVux/lärling har 8 elever erhållit 13 betyg i kurser inom naturbruk och fastighetskötsel under våren 2014. Flera elever har även fått motor- och röjsågs-kort.

Lärlingsupplägg för den här målgruppen är ett utvecklingsområde men som det ser ut i dagsläget krymper statsbidragen och då blir möjligheterna små till vidareutveckling.

Analys

LärVux behöver bredda sin målgrupp och år 2013 bytte vi namn från SärVux till LärVux, som ett led i att försöka öka antalet studerande inom SärVux/LärVux. Det har även gjorts riktade insatser till olika myndigheter, gruppboenden, habiliteringen etc. Ett problem som vi i dagsläget inte kan råda över är det svenska systemet för just den här målgruppen och deras möjligheter till studier. Målgruppen med gymnasiesär- bakgrund kan i dagsläget inte söka ersättning via CSN för studier. De omfattas inte av studiestödssystemet vilket gör att vi måste utveckla ett samarbete med de myndigheter varifrån de får sin försörjning (ex Försäkringskassa, Arbetsförmedling och Socialtjänsten). Under 2015 kommer det att utarbetas individuella studieplaner för de elever som läser inom LärVux och även en studie- och yrkesvägledare kommer att knytas till LärVux.

Kommunal vuxenutbildning (Komvux)

Inom Komvux 2014 har vi erbjudit utbildningar på grundläggande nivå (motsvarande grundskola), gymnasial nivå, lärlingsutbildningar och yrkvux-utbildning. Inom grundläggande nivå har vi under 2014 haft 58 årsplatser och på gymnasial nivå 445 årsplatser. Det är en ökning på gymnasial nivå med 67 %. Grundläggande nivå ligger på liknande nivå som året innan.

Analys

Skolinspektionen gjorde tillsyn under 2014. Vi fick flera förelägganden och har nu startat en kvalitetsgrupp med fokus på det systematiska kvalitetsarbetet för att i framtiden kunna göra bättre analyser och planeringar. Vi behöver göra analyser kring avbrott och avhopp, resultat, hur ser frekvensen ut för studerande till vidare studier etc.

Lärlingsutbildning för vuxna

Under 2014 studerade närmare 60 elever inom Vux-lärling och SärVux-lärling. Utvärderingen i juni 2014 visar att av de som då avslutade utbildningen har flera fått lönearbete (12 klart med jobb, en sommarjobb, en kanske, 9 vet ej). Svarsfrekvensen var 61% . Flera förbättringsområden identifierades genom enkäten, bland annat brister vid uppstart samt prova yrket innan med till exempel praktik.

Citat från enkäten:

-”Jag fick en bra yrkesutbildning på en kort tid och som direkt leder till arbete.”

Citat från SYV:

-”Elev från Jamaica klarade lärlingsutbildning, måleri med endast Sfi svensk skolbakgrund. Han fick arbete som målartärling efter avslutad utbildning”

-”En elev med särskolebakgrund fick arbete inom dagligvaruhandel efter avslutad lärlingsutbildning”

-”Två elever har startat eget företag, handelsträdgård efter avslutad utbildning”

-”Elever kan få gymnasieexamen/ slutbetyg med hjälp av yrkeskurserna”

- ”Lärlingsutbildningen attraherar nya grupper som inte traditionellt har läst på komvux ”

Exempel på olika yrkesområden inom lärling 2014:

Administration, restaurang, handel, trä, mureri, plåt, måleri, lastbilmekaniker, trädgård.

Från 1 juli 2011 har statsbidrag utbetalats för att bedriva lärlingsutbildning för vuxna, även med inriktning för utvecklingsstörda. Vi har successivt upparbetat ett gott samarbete med gymnasieskolans yrkesprogram och innevarande år har vuxenutbildningen haft 60 lärlingar vilket vi inte kommer att kunna fortsätta med p.g.a. kraftig minskning av statsbidrag 2015. Som det ser ut idag kommer pengarna att räcka till att slutföra lärlingsutbildning för de som startade ht 2014. Inga nya starter inför ht 2015 är möjliga i dagsläget.

Trenden bland ungdomar som söker gymnasiet är att de väljer bort yrkesprogram. Det kan på sikt innebära att det blir svårare för företag att rekrytera yrkeskompetens, och finns dessutom inte möjligheten inom vuxenutbildningen att bedriva lärlingsutbildningar framöver blir problemet än större.

Yrkesvux

Under 2014 läste 141 elever vårdkurs/vårdkurser. Det är allt ifrån en kurs till en hel undersköterskeutbildning. Under 2014 har det utfärdats 15 VOC (Vård och Omsorgscollege) diplom/undersköterskeutbildning. Vårdutbildningen har lett till att många har "fått in en fot" på arbetsmarknaden och flera elever har fått arbete. Vårdlärarna har också genomfört medbedömarutbildning för åtta undersköterskor. De har sedan kunnat validera elever i vårdkurser. Vårdlärarna deltar regelbundet i Vård och Omsorgscollege (VOC).

Exempel på yrkeutbildningar som vi köpt externt till våra elever är bl. a orienteringskurser, elinstallation, skogsförarutbildning och enstaka kurser gymnasiekurser ex behörighetsgivande inför högskolestudier. Yrkesvux finansieras med statsbidrag och har fram till 2015 mer än halverats, vilket gör att utbudet av kurser minskats avsevärt, bortsett från vårdkurserna som fått extra medel avsatta till 2015.

Lärcentrum

Lärcentrum är en mötesplats för studier och vägledning. Miljön stödjer lärande och kan användas utifrån individens förutsättningar och behov och är en studieplats för alla. Exempelvis finns tillgång till dator-, läs- och grupprum under kontorstid, men även under kvällar och helger. Det finns administrativ, teknisk och i övrigt stödjande personal att tillgå på Lärcentrum under kontorstid.

Lärcentrums grundfunktion är att arbeta för att underlätta kompetensutveckling (med mål att höja den generella utbildningsnivån) i kommunen och då främst kopplat till eftergymnasiala distansutbildningar.

Lärcentrums uppgift är att administrera, informera och underlätta eftergymnasiala eller behörighetsgivande utbildningar på distans. Det är också att administrera, informera om och hantera tentamina i Lärcentrums lokaler samt erbjuda tekniskt och administrativt utbildningsstöd för att underlätta distansstudier. Vidare erbjuds studiesocialt stöd i syfte att underlätta distansstudier, tillhandahållande av en kreativ och god studiemiljö, för enskilda och grupper och tillhandahållande av tekniska

resurser för distansutbildning och kompetensutveckling. Det finns även en koordinator för studiegrupper och eftergymnasiala utbildningar inom specifika kunskapsområden.

Lärcentrum dokumenterar och offentliggör tillgängligt utbildningsutbud, primärt för distansutbildningar och samverkar med andra kommuner i efterfrågestyrd utbildning samt genomför beslutade åtgärder. Lärcentrum fungerar även som förmedlare av stöd till studie- och yrkesvägledning, underlättar genomförandet av examens- och uppsatsarbeten samt erbjuder rådgivning och stöd i att genomföra kvalitativa distansmöten.

För närvarande använder ca 300 studerande Lärcentrum Cul för samlingar, föreläsningar, grupparbeten och tentamen. Tentamen har skett hos Lärcentrum för studerande vid Högskolan i Gävle, Mittuniversitetet, Högskolan i Dalarna, Umeå Universitet, SLU Uppsala, Karlstads universitet, Luleå tekniska, Linnéuniversitetet, Karolinska, Malmö högskola, Stockholms universitet, samt för ett flertal anordnare av yrkesutbildningar.

I dagsläget finns högskoleutbildningar till sjuksköterska samt till socionom förlagda till Hudiksvall, båda ifrån Högskolan i Gävle.

Det är också möjligt att läsa mot andra lärosäten som bedriver distansutbildning. Det finns över 100 program som inte kräver fysiska träffar samt över 1000 program med fysiska träffar på lärosätet. Även yrkeshögskolan erbjuder distansstudier.

Särskilt riktade åtgärder

Enheten för arbetsliv och vägledning

Studie- och Yrkesvägledning

Den samlade organisationen kring studie- och yrkesvägledning har nu funnits i kommunen i drygt 6 år och för varje år identifieras nya utvecklingsområden. Genom den här organisationen ges möjligheter till samverkan över skolformer, vi hjälps åt vid arbetstoppar, sjukdom och inte minst möjliggör det att vi tillsammans kan jobba med olika utvecklingsområden. Den flexibla organisationen ger oss förutsättningar att prioritera resurser utifrån aktuella behov. Den samlade kunskapsbanken inom gruppen är stor vilket gynnar de medborgare vi är till för nämligen barn, unga och vuxna i Hudiksvalls kommun.

Exempel på utvecklingsområden under 2014

Studie och yrkesvägledning inom Vux

Förstärkt Syv inom SFI

Under 2014 fick vi tydliga signaler på att målgruppen inom SFI (över 200 personer) och insatsen Språkpraktik (samarbete arbetsmarknadsenhet och arbetsförmedling) hade stora behov av studie och yrkesvägledande insatser. Två studie- och yrkesvägledare (från Broman och Vux) har idag ett speciellt ansvar att jobba mer intensivt med målgruppen och då handlar uppdraget inte enbart om enskild vägledning och information utan här gäller det att tillsammans med aktörer inom etableringen och även andra myndighetskontakter försöka lägga pussel för att hitta

vägar vidare för dessa personer.

Anlys

Här finns otroligt mycket att göra för målgruppen på olika områden och den insats studie- och yrkesvägledaren bidrar med utgör är en viktig kugge för etableringen på arbetsmarknaden. Här behövs ännu mer insatser framåt med den flyktingström som väntar kommunen. Vi behöver forma strukturer som möjliggör för målgruppen att komma vidare i utbildningssystemet och vidare mot egen försörjning. **Här finns stora utmaningar.** Det handlar både om grupper som behöver mer tid t.ex. med det svenska språket och grupper som behöver en snabbare väg ut i arbetslivet. Många som kommer till Hudiksvall har även med sig gymnasie-/akademiska utbildningar från sina hemländer som behöver översättas och genom rätt insatser kommer att de att tillföra Hudiksvall värdefull kunskap och kompetens i framtiden. Har vi inte ett system som fungerar är risken stor att de inte stannar kvar i kommunen.

Riktad Syv-insats mot företag

Under 2014 har vi inom den samlade vägledningen gjort tydligare insatser mot företag i kommunen. Här har det handlat om företag som står i en varselsituation (projekt Framtidspaketet) men även riktade mot företag som är i behov av utbildningsinsatser (projekt Bra Före2). Exempel: Inom Framtidspaketet har studie- och yrkesvägledaren tillsammans med arbetsförmedlingens handläggare funnits på Ericsson och Hiab under några timmar i veckan under 2014. Detta har bl.a. resulterat i att närmare 90 personer från Ericsson och Hiab erhållit en kvalificerad kompetenskartläggning med fokus på matchning mot arbete och utbildning. Målet med kompetenskartläggningen har varit att synliggöra det man lärt sig/ förvärvat både inom och utanför arbetsplatsen med sikte att gå vidare.

Kompetenskartläggningen har gett personerna ett så kallat förstärkt CV.

Kompetenskartläggningen kan även användas i samband med en framtida validering.

Inom projektet Bra Före2 som ägs av Region Gävleborg arbetar en studie- och yrkesvägledare (projektledare) med kompetenskartläggningar och utbildningsköp till företag inom kommunen utifrån deras behov på 3-5 år sikt. Det handlar om att identifiera hur kompetensnivån på företag ser ut och inom vilka områden den bör stärkas upp. Det kan t.ex. handla om nischade teknikutbildningar som gör att företagets konkurrenskraft ökar och i nästa steg ger fler anställningar. Detta projekt pågår tom 150531.

Anlys

Ett nära samarbete mellan arbetsförmedlingens handläggare och kommunens studie- och yrkesvägledare har visat sig vara en framgångsfaktor. Dessa kompletterar varandra i mötet med personer som står i en varselsituation. Detta har också resulterat i att kommunens studie- och yrkesvägledare aktivt deltar på arbetsförmedlingens information till arbetssökande varannan tisdag, arbetsmarknads- och branschinformation. Att kontinuerligt arbeta med kompetensutveckling kommer att vara helt avgörande för företag i framtiden om de ska hävda sig i konkurrensen från företag i storstäder och andra länder.

Samverkan över skolformerna

Studie- och yrkesvägledaren från vuxenutbildningen informerar elever i årskurs 3 på Bromangymnasiet om vikten av att fullfölja gymnasiet och av att erhålla gymnasieexamen.

Analys

Vad är skillnaden mellan att studie- och yrkesvägledaren på gymnasiet och studie- och yrkesvägledaren inom vuxenutbildningen påtalar detta? Dels kommer det in någon "utifrån", ett nytt ansikte och hän undanröjer t.ex. vanliga missuppfattningar som "har jag inte fixat gymnasiet kan jag alltid fixa det på Komvux". Ja, men det är inte hela sanningen och då kan det vara på sin plats att någon som verkligen vet förutsättningarna tydliggör vad som gäller innan det är för sent.

Studie- och yrkesvägledning inom gymnasieskolan

En fullföljd gymnasieutbildning är en viktig faktor för att kunna etablera sig i arbetslivet och även av mycket stor vikt för att kunna söka vidare. Studie- och yrkesvägledaren medverkar i hög grad till att elever fullföljer sin gymnasieutbildning och får behörighet att kunna studera vidare alternativt blir anställningsbar. Ett riktat föräldramöte (syv-tema) anordnades i november 2014 med mycket god uppslutning. Det deltog 130 personer på mötet för högskoleförberedande programmen och ca 50 personer på mötet för yrkesprogrammen. Mötet handlade om vikten av närvaro, meritpoäng, poängberäkning, högskolebehörighet och att man kan läsa till högskolebehörighet fast man går ett yrkesprogram, m.m. Ett utvecklingsområde under året har varit att informera om möjligheten för de elever som läser yrkesförberedande program att välja till högskolebehörighet (Sv 2,3 och Eng 6). Vikten av att informera om exempel på olika utbildningar som de får behörighet till och vid tillfällen bjuda in gäster från olika branscher.

Analys

Enligt SKLs statistik, öppna jämförelser, ligger Hudiksvalls kommun läsåret 2012/2013 på rankingplats 110 och läsåret 2011/2012 på rankingplats 167, när det gäller fullföljd utbildning inom tre år.

I Skolverkets databas SIRIS finns uppgifter som rör verksamhetsåret 2012 (publicering 2 okt 2014) som visar att de elever i Hudiksvall som läst samhällsvetenskapsprogrammet (50,6%) och teknikprogrammet (76,1%) i högre grad än i riket (45,0% respektive 59,8%) är högskolestuderande ett år efter avslutande gymnasiestudier. Under riksnivån ligger estetiska programmet, där 44,4% började högskolestudier ett år efter avslutade gymnasiestudier, jämfört med 49,8% i hela riket.

Motsvarande siffror för de elever i Hudiksvall som läst yrkesförberedande program är mycket låga.

Studie- och yrkesvägledning inom gymnasiesärskolan

Under 2013 deltog arbetslaget inom gymnasiesärskolan på en skolverkssatsning inom studie- och yrkesvägledning. Då utarbetades en handlingsplan med målet att:

Alla elever ska ha sysselsättning efter avslutad skolgång. Med sysselsättning menas arbete eller för eleven meningsfull verksamhet.

Personer med funktionsnedsättning har mycket svårt på arbetsmarknaden och få elever får arbete efter att de tagit examen från gymnasiesärskolan. Under 2014 startade ett samarbete mellan gymnasiesärskolan, Arbetsförmedlingen, Arbetsmarknadsenheten/Hrc och Companion Gävleborg (sociala företag) i syfte att utveckla en plattform för de ungdomar som går ut gymnasiet utan meningsfull sysselsättning.

Steg 1

2014 var det 4 elever som saknade sysselsättning inför examen och dessa elever fick då under maj/ juni möjlighet att praktisera inom flera sociala företag/i samarbete med Companion i syfte att ha en plats klar när skolan slutade.

Steg 2

När skolan slutade erbjöds plats inom ”passande” socialt företag och från och med 1 juli 2014 tog Arbetsförmedlingen över via arbetsmarknadspolitiskt program/praktik inom det sociala företaget, stöd till personligt biträde etc.

Steg 3

Uppföljning via Arbetsförmedlingens SIUS-konsulent (särskilt introduktions- och uppföljningsstöd)

Samarbetet fortsätter 2015/16 och då är tanken att Arbetsförmedlingens handläggare (SIUS-konsulent) ska komma in tidigare (ht år 4) och tillsammans med gymnasiesärskolan matcha eleverna mot tänkta arbetsgivare/företag direkt efter avslutad utbildning inom tänkt yrkesområde.

Studie – och yrkesvägledning inom grundskolan/grundsärskolan

Här har utvecklingsarbetet (under året) främst handlat om den utbildningssatsning som Skolverket anordnat och som 11 av kommunens grundskolor deltar i, *kvalitetsutveckling av studie- och yrkesvägledning inom grundskolan*. Utbildningssatsningen handlar om att integrera studie- och yrkesvägledning inom skolans alla ämnen/undervisning.

Utbildningens syfte var att stärka eleverna att kunna göra väl underbyggda val för fortsatta studier och arbete, att utveckla undervisningsmaterial med koppling skola-arbetsliv i alla ämnen, att öka kunskapen om arbetsmarknaden samt att utveckla samarbete för skola-arbetsliv mellan lärare, studie- och yrkesvägledare och rektor på skolan.

Hämtat från skolverkets hemsida 2015-01-16.

Mikaela Zelmerlööv hänvisar till en internationell forskningsammansättning från danska Clearinghouse som visar att kvalificerad studie- och yrkesvägledning verkligen har effekt – elever som gör medvetna val ger färre avhopp.

Förebilderna är de länder som låter SYV genomsyra hela verksamheten. Sverige har enligt Mikaela Zelmerlööv en bit kvar dit

Analys

Vikten av att se studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar är något som synliggörs genom den här satsningen. En väl fungerande studie- och yrkesvägledning är en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna göra väl underbyggda val inför framtiden.

Den snabba utvecklingen på arbetsmarknaden gör det är svårt att förutse villkoren i arbetslivet och skaffa sig kunskap om alla yrken. Förutom kunskaper om arbetslivet, arbetsmarknaden och näringslivet behöver barn, unga och vuxna entreprenöriella förmågor för att utvecklas på arbetsmarknaden och i samhället i stort. Detta ställer krav på att skolan utvecklar barn, unga och vuxnas förmåga att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval. En god studie- och yrkesvägledning stödjer dem att utforska, identifiera och formulera sina intressen och möjligheter och därigenom komma fram till individuella och välgrundade val beträffande studie- och yrkesvägar. För att de ska ges möjlighet att träna förmågor som att kunna välja och se konsekvenserna av sina val, utveckla självkännet, ta eget ansvar, kunna söka och sortera information är det viktigt att studie- och yrkesvägledningen är en verksamhet som löper genom skolan från tidig ålder.

Indikatorer omval och avbrott från gymnasieskolan

Andel omval och avbrott inom gymnasieskolan är mått som vi följer för att få indikatorer på hur medvetet och väl underbyggt gymnasievalet är. Under 2014 var det 14 elever (11 elever 2013, 16 elever 2012) som gjorde avbrott/slutade på Bromangymnasiet medan 9 elever (7 elever 2013 och 15 elever 2012) gjorde omval till annan skola.

Anlys

Vid närmare granskning av statistiken kring skälen till avhopp och omval går det inte att utläsa några tydliga indikatorer på att inte valen var väl underbyggda. Exempel på skäl är t.ex. börjar NIU Handboll i Härnösand, börjar på samma utbildning i Sundsvall, fått arbete, fått barn. Några började på Glada Hudikgymnasiet och två har angivit att de kommer att söka nytt program inför ht 14.

Det är viktigt att följa utvecklingen av bytesmönster och det vi inte kan utläsa i statistiken är de elever som fortfarande är inskrivna på sitt nationella program men har en speciell åtgärdsplan som innebär att eleven läser” kvar” vissa ämnen i kombination med praktik. Målet för eleven är oftast att söka annan utbildning kommande höst men inte helt hoppa av gymnasiet.

Det kommunala informationsansvaret

Syftar till att erbjuda alla ungdomar mellan 16-20 år som står utanför välfärdssystemen, stöd för att komma ur utanförskapet. Kommunen har i och med detta ett uppföljningsansvar för ungdomar som ej påbörjat eller fullföljt ett gymnasieprogram. Insatserna går ut på att ungdomar ska hitta tillbaka till vardagliga rutiner, med möjlighet till praktik, studier eller annan aktivitet.

Inom det kommunala informationsansvaret har 54 ungdomar varit aktuella under 2014 (81-2013 och 85-2012) för det kommunala informationsansvaret, varav 25 kvinnor (45-2013 och 40-2012) och 29 män (36-2012 och 45-2013). Av de 54 ungdomar som varit inskrivna har 43 avslutats varav 13 av dessa har påbörjat ett

gymnasieprogram, 11 har påbörjat studier inom vuxenutbildningen/plan 2 (grundskolekurser med särskilt stöd). När det gäller arbetsmarknadssidan har ingen noterats till arbete, 3 har skrivits in på Arbetsförmedlingen, 5 har gått vidare till annan aktör. Därutöver har 3 flyttat och resten okänd sysselsättning.

Under våren 2014 riktades insatser från ungdomsuppföljaren särskilt mot grupper på IM. Elever som var i riskzon att avbryta sina studier. Ungdomsuppföljarens arbete gick ut på att jobba med motivationshöjande aktiviteter, lokalmässigt placerad på cul /plan 2.

Under 2013-2014 har ett visst samarbete med Enig inletts och detta kommer att bli tydligare i och med den nya förvaltningsorganisationen där aktivitetsansvaret (tidigare informationsansvaret) från första augusti 2015 kommer att ligga under SOM och funktionen som aktivt arbetar med målgruppen kommer att tillhöra Enigs arbetslag.

Analys

Huvudmålet för uppdraget är att ungdomar kommer åter i studier eller arbete. Utfallet liknar tidigare år med en skillnad och det är de som gått till arbete. I årets redovisning har ingen ungdom gått vidare till arbete vilket 3-5 ungdomar gjort tidigare år.

Det är en minskning av ungdomar aktuella för det kommunala aktivitetsansvaret jämfört med tidigare år och anledningen till denna minskning kan dels förklaras med att kullarna har minskat men också med att man inom gymnasieskolan i större utsträckning försöker hitta alternativa lösningar inom skolan. Exempelvis kan en ungdom som känner att hen gjort felval/alternativt andra skäl till omval vara fortsatt inskriven på ett nationellt program fast hen bara läser delar av utbildningen i kombination med t.ex. praktik. Skrivs ungdomen ut erbjuds ingen ersättning (1050 kr), elevhälsa, matersättning etc.

När det gäller arbetssätt och rutiner för uppföljning blev ungdomsuppföljningen granskad av Skolinspektionen under 2014 utan anmärkning. Detta tyder på ett gott arbete som ändå står inför nya utmaningar inför 2015 med anledning av ändring i förordning vad gäller kommunens skyldighet att gå från att ha ett uppföljningsansvar till ett tydligare aktivitetsansvar.

Arbetsmarknadsinsatser

Avtal med Arbetsförmedlingen

Samverka genom avtal med Arbetsförmedlingen för att höja utbildningsnivån i kommunen samt motverka arbetslöshet och utanförskap bland unga och vuxna.

Åtgärder

Etableringskoordinatorn

Genom projektet Etableringskoordinator har ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen samt kommunens flyktingenhet påbörjats under året. Koordinator samt handläggare från flyktingenheten deltar bl.a. vid Arbetsförmedlingens aktivitet Kom in. Kom in, riktar sig till utrikesfödda som är i behov av stöd och/eller information. Vid bl.a. dessa tillfällen planeras och genomförs insatser som syftar till att underlätta och påskynda nyanländas etablering i arbets- och

samhällslivet. Etableringskoordinatören deltar även på vissa av Arbetsförmedlingens personalmöten. Detta medför att ett kompetensutbyte sker, en större ”verktygslåda” finns att tillgå samt att lösningar sker snabbare och flexiblare för den enskilde.

Enig och ungdomsanställningar

Enig (samarbetet mellan Enheten Arbetsliv och vägledning, socialtjänsten samt Arbetsförmedling) har under året aktivt arbetat med att motivera och anställa unga i särskilda visstidsanställningar inom Hudiksvalls kommun, så kallad ungdomsanställning. För att ansökt medel via kommunens sociala investeringsfond ska räcka till så många anställningar som möjligt görs inventeringar för respektive person för att hitta lönesubventioner genom Arbetsförmedlingen.

Vid möte med ungdomen arbetar personalen så att deras kompetenser används till fullt och att de länkar i varandra. Allt för att kommunens ungdomar inte ska falla mellan stolarna. Enigs måtto är att systemet ska rulla runt ungdomen inte ungdomen i systemet. Enigpersonalen arbetar även med samtalsstöd via kurator, enskild coaching samt gruppcoaching.

Jobbfokus

Ett samarbete med Arbetsförmedlingen som innebär att Arbetsmarknadsenheten stöttar deltidsarbetslösa till att hitta en 100 % sysselsättning. För den enskilde innebär det att den får hjälp till självhjälp genom bl.a. samtal med Studie- och yrkesvägledare, CV- skrivning, personligt brev, IT-stöd samt coaching mot arbete alternativt studier. Under deltagandet finns även möjlighet till att prova på andra yrkesområden än det som deltagaren redan vikarierar inom. Syftet är att vidga deltagarna valkompetens.

Arbets träning med handledare

Insatsen riktar sig till utrikesfödda i åldern 18 år och uppåt som deltar i Etableringen. Under deltagandet erbjuds praktik inom privat som kommunal verksamhet. Syftet med praktiken är att deltagaren ska få prova på ett nytt yrke alternativt få arbetslivserfarenhet och referenser i Sverige. Har deltagaren arbetslivserfarenhet inom gångbart yrke i Sverige, läggs fokus på att hitta arbetsgivare med anställningsbehov. Parallellt med praktiken deltar man i en ”utbildning” med fokus på arbetslivet i Sverige och den svenska arbetsmarknaden.

Yrkeshögskola

Verksamhetsåret 2014 genomförde Cul sex yrkeshögskoleutbildningar, vilket är en minskning från föregående år. Detta har sin grund i att de två Yh-utbildningarna som söktes 2013 inte beviljades. Därmed minskade även antalet studerande från 252 till 199.

Yrkeshögskola, pedagogisk inriktning

I juni avslutades den första omgången av den ettåriga distansutbildningen till integrationspedagog. Eftersom ett övertag gjordes kunde 33 studerande avlägga examen trots att utbildningen har 30 platser. Inga avhopp gjordes. Ingen av de studerande gick ut i arbetslöshet, däremot gick en till studier och en är föräldraledig. Hösten 2014 startades andra utbildningsomgången. Intresset är mycket stort och 234 ansökande fanns.

Den tvååriga utbildningen Behandlingspedagog avslutade en klass i juni, medan de som startade 2013 fortsätter till 2015. Totalt omfattade de två klasserna 59 studerande, men eftersom ingen start beviljades för 2014, halverades antalet studerande. Arbetsmarknaden har de senaste åren breddats och många arbetar idag utanför det traditionella beroendeområdet. Skolor, LSS-boenden och boende för ensamkommande flyktingungdomar är exempel på nya arbetsplatser.

Av de studerande går 85-90 % ut i arbete och 10-15 % vidare till andra studier.

Yrkeshögskola, inriktning IT-telekom

Från den första november övergick IFTAC, Internationella institutet för fiberoptisk utbildning och certifiering, till att bli ett helägt kommunalt bolag. IFTAC var till dess en del av Cul och bedrev både Yh- och uppdragsutbildningar. IFTACs Yrkeshögskoleutbildningar har både bredd och hög specialiseringsgrad. De omfattar både praktiskt inriktade yrkesutbildningar, liksom nischade kurser som leder till certifieringar på avancerade nivåer. Studerande rekryteras från hela landet, med en koncentration från södra Norrland och de flyttar hit för att gå utbildningarna. Under hela 2014 bedrev Iftac Yh-utbildningarna Agil systemutvecklare, Certifierad Virtualiseringsingenjör, Optotekniker och Stadsnätsingenjör. Certifierad system- och nätverkstekniker och Systemtekniker – datanätverk och fiberoptiska nät avslutades under våren. Av de studerande går 70-100 % ut i arbete.

Iftac startade under året på uppdrag av arbetsförmedlingen i samarbete med ICT Networks den rikstäckande utbildningen teletekniker som omfattar 32 veckor. Hittills har sex utbildningsomgångar med tolv studerande i varje genomförts.

Hösten 2014 ansökte Cul om att få starta elva utbildningar, fyra med pedagogisk inriktning och sju inom IT-telekom.

Funktionshindrade samt övrig verksamhet inom Hudiksvalls resurscentrum (HRC)

Hrc har tagit emot fler brukare inom lss daglig verksamhet än beräknat samt gjort fler tjänsteköp än tidigare år, både gällande Staffansgården men även till de sociala företagen. Det är idag 181 personer som har beslut om daglig verksamhet. Däremot har antalet deltagare minskat inom villkorade försörjningsstöd, men arbetsförmågebedömningarna som beställs via arbetsförmedlingen (af) och vårt avtal med dom har från i fjol fördubblats. Arbetsförmedlingen är mycket nöjd och tycker kvalitén ökat. Vi har i vårt åtagande 200 beställning men i år har vi tillsammans med social- och fritid och arbetsförmedlingen arbetat med 132 beställningar (127 personer). Inom sysselsättning enligt socialtjänstlagen har vi ett åtagande på 15 personer men har i år haft 6 personer (8 beslut). Inom arbetsmarknadsåtgärder har vi haft ett 25-tal personer anställda (trygghetsanställningar, anställningsstöd, osa etc).

Under året har flera brukare krävt stora insatser av extra personal vilket lett till höga personalkostnader. Likaså kan vi se att försäkringskassan inte längre beviljar personlig assistans inom daglig verksamhet som tidigare, vilket också leder till att vi själva får anställa fler personal.

Då Transport höjde sina milpriser fick vi en extra kostnad, som vi inte hade räknat med.

Alla verksamheter har under året på olika sätt jobbat med våra åtaganden som är våra mål och redovisat på vilket sätt man inom varje verksamhet jobbar med detta.

Hrc har gjort en ny upphandling gällande Grön omsorg som Per-Lars gården i Norrbo, lika som sist fick avtal på. Skillnaden med detta avtal är att vi nu har 10 platser i stället för 8 och att alla lokaler ligger med i avtalet.

All personal inom hrc har fått utbildning inom Lex Sarah, genomförandeplaner och den kostpolicy som omsorgen beslutade om. Sen har alla inom hrc både brukare/deltagare och personal varit och sett "Dalarnas svar på Glada Hudik" en revyforeställning som framfördes på Folkets hus i Iggesund.

Vi har många gånger svårt att hitta en bra praktik/arbetsplats för våra brukare/deltagare, det är trångt och på vissa ställen fullt i våra egna verksamheter. Det är i stort sett omöjligt att komma in i övriga kommunen och få till en plats. De flesta som kommer till oss behöver mycket stöd och handledning. De beställningar vi har via arbetsförmedlingen på arbetsförmågebedömningar behöver genomföras i våra egna verksamheter för att vi ska kunna göra en bra bedömning. Detta blir extra svårt när det gäller nysvenskar som under 2014 har ökat i antal.

Prioriterade utvecklingsområden för centrum för utveckling genom lärande 2015:

- Samarbete lärare/syv/adm och arbetslag samverkan
- SYV i lägre åldrar
- IKT
- Lokalvård/Café
- Verksamhetsservice
- Schema
- Rutiner
- Pedagogik/didaktik
- Kvalitetsgrupp (systematiska kvalitetsarbetet)
- Entreprenöriellt lärande
- Språk
- Inkludering

3.6 Kulturen

Kulturskolan

Kulturskolan har haft 692 elever i frivillig avgiftsbelagd undervisning vilket är 94 färre barn än tidigare år. Det har varit 248 elever som Kulturskolan mött genom Kulturlaget. Vi har dansat med 1500 elever inom dans i skolan och mött 788 elever i klassundervisning i grundskola och förskola. Knatteorkestern i förskolan är ett framgångskoncept och 96 barn 4 -5 år har deltagit i knatteorkestern under året. Kulturskolans förändrade organisation har under det tredje året fått ordentligt genomslag. Förändringen innebär i stort att enskilda elever numera undervisas på sin fritid vilket har gjort det möjligt för lärarna att utöka sin verksamhet i klassundervisningen i skolan. Skillnaden utifrån årets kvantitativa åtagande kan förklaras genom denna ändrade inriktning. Bortfallet av frivilligelever beror på ökad svårighet för enskilda elever att ta sig till aktiviteter som ligger utanför skoltid och att några ämnen och instrument varit högt efterfrågade. Däremot ser vi en ökning av det antal elever som mött olika estetiska ämnen. Kulturskolan träffar ca 50 % av alla barn/ungdomar i åldrarna 6-19 i Hudiksvalls kommun totalt och 18 % i frivilligundervisningen. Jämfört med riksgenomsnittet är detta högt och kan betraktas som ett mått på gott resultat. Genom den låga terminsavgiften når kulturskolan ut till stor del av kommunens barn och ungdomar uttrycksformer via kulturskolan på sin skoltid.

Kulturskolan har ökat sitt samarbete med grundskolan under året och Skapande skola har varit i fokus. Under december genomfördes en mycket uppskattad kulturkonferens i samarbete med grundskolan genom projektet Skapande skola och på temat jag kan, jag vill, jag vågar. Innehållet den dagen var bland annat en föreläsare vid namn Ann Bamford som på ett mycket spännande sätt inspirerade till fortsatt arbete med de estetiska lärprocessernas stora betydelse för barns inläring. Dagen innehöll också olika workshops med goda exempel på estetiska lärprocesser som till exempel "Musik- matte" i grundskolan och "Dans i skolan" som Kulturskolans lärare ansvarade för.

Kulturskolan har genomfört 47 olika framträdanden, större offentliga konserter och utställningar under året.

Då Kulturen haft flera chefsbyten under året har inte den elevenkät som genomfördes året innan kunnat genomföras under året. Vi valde att flytta fram enkäten till 2015 för att ta nya tag då.

Kulturskolan har arbetat medvetet med de åtaganden som funnits i förvaltningen. Ett gott resultat under året är arbetet med att öka delaktighet och inflytande. Elever har bidragit med egna idéer till teman för konserter och eleverna formar själva sin undervisning genom att önska låtval etc. Föräldrar är med på lektioner i större utsträckning än tidigare och en ökad kontakt sker med föräldrar via sms- kontakter. Ett elevråd har startat under året och som jobbar med att ta fram idéer inför stora konserter.

De nya inriktningar som infördes under 2012 fick sitt genomslag under 2013 har fortsatt med samma lyckade resultat både vad gäller kvantitet och kvalitet under 2014. Inriktningsändringarna var:

- All frivillig undervisning förläggs utanför skoltid (konsekvens av nya skollagen)
- Gruppundervisning är norm (utesluter inte individuell undervisning då den är önskvärd)
- Införande av en Kulturgaranti i Åk 3. Alla elever/klasser varje år i Åk 3 skall på skoltid garanteras kulturaktiviteter av Kulturskolans lärare minst under en 4-veckorsperiod och högst under en hel termin
- Ökade insatser av Kulturskolans lärare i grundskolan inom estetiskt lärande (föreskrivs av nya läroplanen Lgr 11)

Ett omfattande arbete har som tidigare år fortsatt 2014 med fokus på kvalitetshöjning av verksamhet och kompetensutveckling av personal. Fortbildningsdagar i dans, musik och estetiska lärprocesser har genomförts. Den samlade satsningen på marknadsföring och kommunikation som startade under 2013 har fortsatt under 2014 och kommer att vara ett prioriterat område även under 2015.

Den mycket uppskattade Knatteorkesterverksamheten i förskolan fortsatte på ytterligare 10 förskolor. Utöver barnverksamheten erbjuds nu också kontinuerligt halva fortbildningsdagar för berörd förskolepersonal.

Prioriterade utvecklingsområden för kulturskolan verksamhetsåret 2014

- Organisationsutveckling av tydlig marknadsföring, rollfördelning, ämnesbeskrivningar
- Öka synligheten av Kulturskolan offentligt och i skolan
- Utveckla och tydliggöra undervisningen på blåsinstrument

Allmänkulturen

Ett stort antal föreställningar har genomförts:

- 68 föreställningar för 3936 barn och unga, workshops
- 4 författarbesök i skolan mm inom Kultur i skolan.
- 5 föreställningar har genomförts på Hudiksvalls teater och alla har varit uppskattade, det har varit många besökare och föreställningarna har varit i princip slutsålda.
- Årets kultursoppor som varit 9 till antalet har varit mycket uppskattade och har i princip varit slutsålda. Det har varit totalt 580 besökare totalt vid årets kultursoppor.
- En handlingsplan för Kultur Hudiksvall (allmänkultur, kulturskola, bibliotek) för samarbete mot grundskolan har utarbetats under året och är en bilaga till kulturplanen som arbetats fram under året.

Dessutom:

- Projekt ”Blå ägget” som är ett projekt mot förskolan i samarbete med Litteraturhuset i Sandviken med pengar från KiFS och Kulturrådet
- Framtagande av 20 pedagogiska ryggsäckar för stimulans av språk och läsutveckling. Det har också genomförts 2 utbildningstillfällen för pedagoger i projektet det ”Blå ägget” och dansworkshops i samarbete med Kulturskolan

- Nytt projekt påbörjat ”Fåglar i konsten”. Det är ett samarbete med Hälsinglands museum, Litteraturhuset i Sandviken, Kulturutveckling och konst.
- Boksbusprojektet ”Vem bor var” har genomförts under året och berättarföreläsningar med bild, skapande och utställning på Kulturhuset under sommaren.
- Utställning ”Vi blåste bort ibland” – utställning med original illustrationer av Viveka Sjögren. Det är ett pedagogiskt program som riktar sig till förskolan.
- 2 kulturombudsträffar för förskola och grundskola har genomförts med berättartema och presentation av Skapande skola.
- Nytt för i år är den ”Ungkulturrådsträff” som genomförts med 40 ungdomar under maj månad.
- 2 utbudsdagar med referensgrupper bestående av lärare och elever.
- Disa dagen i februari, en midvinterföreläsning med ett 30-tal besökare.
- Framtagande av en Kulturkatalog med en samlad bild av kulturens evenemang.

Barnkultur

Under året har vi erbjudit 16 olika program på familjelördagar i kommunen. Det har varit i ett samarbete med Kulturskolan, biblioteket och allmänskulturen och det har varit totalt 560 besökare under dessa lördagar.

Det har också genomförts en barnkulturvecka med 34 programpunkter och med 1117 besökare på alla program.

Nytt för i år har varit en aktivitet under höstlovet riktad till barn och unga som vi kallat Kulturlov och som blev mycket uppskattat av alla. Det erbjöds 39 olika tillfällen med aktiviteter i samarbete med Kulturutveckling, Folkteatern Gävleborg, Hälsinglands museum, Vuxenskolan, Bilda, Play along, Hudiksvalls konstgille, Högsårdens bygdegårdsförening, Kulturskolan, Hälsinglands Sparbank, Ica Maxi, Delsbo filialbibliotek, Iggesunds filialbibliotek och Svea Bio. Det var 254 unga som deltog under kulturlovsveckan.

Utbildningar under året

- Workshop om att reflektera om mötet med bilderboken, 10 deltagare.
- Workshop i inspiration till berättande, musik och dans, 40 deltagare.
- Seminarium om att berätta för barn och unga, 7 programpunkter, 60 deltagare
- Kulturkonferens med skola och kultur i samverkan med 6 workshops och 207 deltagare.

Musik vid Dellen tog en något ändrad riktning och fungerade under året som ett paraply för de olika kulturevenemang som genomfördes under perioden på stämmor och liknande.

Under året slutfördes en kartläggning av kommunens konstinnehav vilket innebär registrering och fotografering av de verk som är i kommunens ägo. Ett arbete som omfattar ca 800 verk och har skett genom besök på alla arbetsplatser.

Skapande skola

Projektet Skapande skola för förskoleklass till årskurs 9 vid kommunens grundskolor ska ge alla barn och unga möjlighet att besöka kulturevenemang, delta i workshops och skriva egna berättelser. Under hösten har 8 olika projekt med fokus på tema språk och berättande inletts. Projekten har bestått av 24 teater och/eller dansföreställningar för 1587 elever i åldern 6 – 16 år. Vi har anordnat 16 workshops med koppling till föreställningarna där 647 elever har deltagit.

Den 1 december anordnades en heldagskonferens inom ramarna för Skapande skola. Samarbetspartners var Litteraturhuset i Sandviken, Kulturutveckling Gävleborg och Folkteatern Gävleborg. Konferensen gick under namnet ”Jag kan, jag vill, jag vågar” och syftade till att ge möjligheter för skolpersonal och kulturaktörer att mötas och inspireras samt för att hitta samarbetsområden. Det var 194 deltagare varav 150 personer var gäster. Konferensen riktade sig till Gävleborgs län, de flesta av deltagarna var från Hudiksvalls kommun men även från angränsande kommuner och län. Under dagen hölls en internationell föreläsning, 12 workshops med 6 olika fokusområden. Det var 11 utställare som deltog och såväl professionella kulturaktörer som barn från Kulturskolan och Skapande skola – projekt som uppträdde och visade sina alster.

Arbetet med en kommunal kulturplan

En ny kulturplan har utarbetats för Hudiksvall kommun under året. Beslutet om att anta den nya kommunala kulturplanen sköts upp av Kommunstyrelsen i väntan på bildande av en ny kulturförvaltning år 2015.

Danssatsningar

Samarbetet inom Dans på Scen fortsatte med lyckat utfall gällande publikökning till dansföreställningarna som arrangerades. Det är ett treårigt projekt tillsammans med Gävle kommun, Bollnäs kommun, Ljusdals kommun och Hudiksvalls kommun i samarbete med kulturutveckling och med budget från regionen och Kulturrådet. Det har genomförts 2 dansföreställningar under 2014; Scarabe med Virpi Pahkinen och Middle of Nowhere med Norrdans. Det blev 150 besökare vid de tillfällena.

En annan dansaktivitet har varit Glada Hudik Dansar med 29 programpunkter under april och maj 2014. Det var dans för alla målgrupper från förskolan via dansande ungdomar till äldreomsorgen och den offentliga publiken. Antalet besökare var 1093 personer.

Scenkonst

Kultur Hudiksvall har ansvarat för ekonomi och beställningar av föreställningar under året. Vi har haft en ungdomsanställning under hösten som varit länken mellan scenkonstföreningen och kommunen.

Kultur Hudiksvall har arbetat medvetet under året med att synliggöra kulturen i kommunen. Genom medvetna satsningar som till exempel regelbundna nyhetsbrev, hemsidauppdateringar, presentationer och genom facebook och twitter.

Prioriterade utvecklingsområden för allmänskulturen verksamhetsåret 2015

- Fortsätta utveckla samarbetet mellan Kultur Hudiksvall och förskola/skola och mellan allmänskulturen, biblioteket och kulturskolan.
- Utveckla samarbetet med skolan i projektet Skapande skola.
- Fortsätta att synliggöra Kulturen på olika sätt.

Biblioteket

Hudiksvalls bibliotek består av ett huvudbibliotek, sex filialer samt en bokbuss. I snitt lånas 8,1 lån per invånare och år ut att jämföra med rikssnittet på 7,1 lån per invånare över 15 år. Utlåningen har ökat med en procent mot året innan. Dessa lån består av böcker och andra medier, exempelvis musik eller filmer. Totalt under 2014 lånades det ut 298 887 böcker och andra medier vilket också ökat under år 2014 mot 291 647 lånade böcker 2013. Bokbussen står för 11,79 % av dessa lån, 42 024 böcker och andra medier. I åldersgruppen 0-15 år lånades det ut 165 350 lån barnmedia, vilket motsvarar 26,4 lån per år och barn i denna åldergrupp. Det är en stor ökning från 2012 och 2013 och projektet öka läsningen i förskolan i samarbete med förskolans föräldrar och biblioteket är en positiv del i ökningen för 2014. I snitt hade Hudiksvalls stadsbibliotek 448 besökare per dag vilket ger 129 146 stycken besök under 2014.

På biblioteket finns ett bestånd av litteratur för olika språkgrupper, vilket underlättar för personer från andra kulturer att upprätthålla den egna kulturen och det egna språket, men också att närma sig det svenska samhället och det svenska språket. Biblioteket har en viktig roll när det gäller att tillhandahålla kurslitteratur för högskolor och universitet för att utbildningsnivån ska kunna öka i Hudiksvalls kommun. Med fackutbildad och kunnig personal har biblioteken en pedagogisk roll i undervisning genom att bland annat lära elever ett källkritiskt förhållningssätt till vad de läser och att inspirera till läsning av olika sorters litteratur. I samarbetet inom HelGe ges en ökad tillgänglighet när det gäller e-medier och här ökar populariteten stadigt och lockar nya användargrupper som använder det utbud vi tillhandahåller.

Sagostundsverksamheten har utvecklats under året och förskolan har fått tagit del av flera olika sagostunder på flera platser som till exempel i Delsbo och Iggesund. Ett samarbete med förskolan i ett projekt att öka läsningen i förskolan i samverkan med föräldrar har varit en stor och viktig händelse även under 2014 och barnbibliotekarien har lett deltagit i arbetsgruppens möten med att utforma studiecirklar i öka läsningen vid varje förskola.

Bokbussverksamheten har under året samarbetet med barnkulturen och genomfört barnteaterföreställningar på bussen. Dessutom har personalen på bokbussen deltagit i en bokbusskonferens i Falkenberg under året och också bjudit in bokbussverksamheter från Värmlands län och Ljusdals kommun till en träff.

Programverksamheten med bland annat olika författarbesök har utvecklats under året och en organisation för hur det ska genomföras har arbetats fram. Vi har under året samarbetat med museet i satsningen ”Hudiksvall hela livet” med målgruppen seniorer genom tre haiku-aftnar under våren och tre poesicaféer under hösten. Alla arrangemangen ägde rum på Hudiksvalls bibliotek.

Investeringar under året

Fåtöljer och möbler har klätts om på huvudbibliotekets tidsskriftstorg till en mer lättrenörligt material än tidigare. Filialbiblioteken i Iggesund och Delsbo har utrustats med utlåningsstationer och arbetet med att chippa beståndet med larm har påbörjats.

Ny digital utrustning av köpts in och stora ombyggnationer i lokalen för filialbiblioteket i Delsbo har lett till en positiv förbättring. Samtliga medier har under året förts in i den nya tekniken och det arbetet påbörjades vid filialbiblioteket i Iggesund under året.

Skolbibliotek i samarbete med folkbiblioteken 2014 i enlighet med skollagen

Bibliotekets filialer ligger i anslutning eller i närheten av en skola. Under året har det förts diskussioner om filialernas uppdrag när det gäller skolbiblioteksverksamhet. Folkbiblioteket har ett utbud som tillgodoser många olika behov. Skolbibliotekets uppdrag är däremot tydligt kopplad till skolsituationen. Skolbiblioteket regleras enligt skollagen vilket inte folkbiblioteket gör. Våra filialbibliotek har särskilda öppettider gentemot skolan. Bibliotekspersonalen har visningar av biblioteket och gör ordning olika bokpaket med teman för skolarbeten och upplevelseläsning. Personalen gör också i ordning Daisyskivor för de barn som behöver stöd i sin läsning.

Under året har barn och ungdomsbibliotekarien skapat ett nätverk för lärarbibliotekarier vid skolorna. I nätverket ingår även den av skolan anställda skolbibliotekarien. Nätverket har haft ett flertal träffar under året i sitt samarbete.

Samarbete med förskola och skola för att öka läsningen bland barn och unga

Under hösten har stora delar av barn- och ungdomsavdelningen på Hudiksvalls bibliotek byggts om och miljön har blivit en mer inbjudande, trevligare och mysigare miljö för barn och unga när de besöker biblioteket. Vi har haft två studenter från Göteborg som går utbildningen Child Culture Design som har varit med och formgivit och skapat förändringarna i lokalerna på barn- och ungdomsavdelningen.

Under året har biblioteket erbjudit flera sagostunder, författarböcker, tävlingar för barn och unga på deras fritid. Nytt för i år är att vi har kommit i gång med en ny aktivitet för mycket små barn som vi kallar ”Babybokprat”. Samarbetet med kulturen har också utökats under året och det har varit samarbete i sagostunder, bokläsning, teater och filmvisning.

Hudiksvalls bibliotek har också haft ett aktivt samarbete med både förskola och skola under 2014. Huvudbiblioteket har haft biblioteksvisningar, bokprat, workshop och läsprojekt i läsfrämjande syfte för skolan. Under februari månad genomförde barnbibliotekarien en bilderboksprestation av nya böcker för förskolans pedagoger och språkstödare. Förskolor, förskoleklasser och skola har beställt 75 bokpaket och 14 depositioner på andra språk än svenska.

Biblioteket har fortsatt sitt samarbete med förskolan i projektet ”Öka läsningen”. Barnbibliotekarien är bibliotekets representant i arbetsgruppen som ansvarat för inköp och utskick av läspärlorna som är 24 böcker på temat genus och mångfald. De böckerna ska alla barn i förskolan ska få ta av under sin tid i förskolan.

Vi har under året skapat en särskild flik för pedagoger på kommunens hemsida där pedagogerna kan hämta information om biblioteket och vad som erbjuds till förskola, förskoleklass och skola.

Organisation

Under året fick bibliotekets personal en ny bibliotekchef efter flera år av tillfälliga ledningsorganisationer. Det har också varit en nyrekrytering av en bibliotekarie under året som rekryterats för uppdraget att utveckla och ansvara för programverksamheten. Verksamheten och den samlade kulturen fick två chefsbyten under året med två olika tillfälliga ledningsorganisationer som påverkat både medarbetare och verksamhet på olika sätt.

HelGebiblioteken är tio kommuner i bibliotekssamverkan. Alla kommuner i Hälsingsland och Gästrikland ingår i samarbetet för att erbjuda invånarna bättre biblioteksservice. Bibliotekens alla medier finns samlade i en gemensam katalog och de är tillgängliga för alla låntagare i alla kommuner, vilket innebär att låntagarna har tillgång till ett mycket stort mediebestånd. Vi har ett gemensamt lånekort och man kan låna, återlämna och reservera på samtliga HelGe-bibliotek.

I HelGesamarbetet finns det arbetsgrupper där personal från Hudiksvalls bibliotek deltagit under året. Även en informationsdag om Libris anordnades och där deltog några från vår kommun.

Vid Bokmässan i Göteborg i september fick 12 medarbetare möjlighet att delta. Biblioteket och Hudik Hockey har påbörjat ett projekt med pengar från Kulturrådet, ”Läs dig mot mål” som riktar sig till 10 – 13- åringar. Projektet innebär läsfrämjande åtgärder genom läsplattor och idrottsböcker i ishallen samt vid lästräffar på biblioteket med ungdomar och ledare.

En ny bokbuss är ett stort behov som finns och under året har ärendet aktualiserats i förvaltningens arbetsutskott och nämnd som sagt ja till att investera i en ny bokbuss 2015. Lärande- och kulturnämnden har under föregående år föreslagit kommunstyrelsen att bevilja medel för en ny bokbuss inför 2015. Det beslutades i kommunstyrelsen under 2014 att en ny bokbuss kombinerad som ett medborgarkontor kommer att investeras i under 2016.

Prioriterade utvecklingsområden för biblioteket verksamhetsåret 2015

- Skolbibliotek i samarbete med folkbiblioteken i enlighet med skollagen
- Investeringar i form av bl. a inköp av ny bokbuss, IT samt möbler, larmbågar etc.
- Organisationsutveckling genom goda samarbeten och kompetensutveckling
- Arbeta tillsammans med förskolan och skolan för att öka läsningen bland barn och unga samt fortsätta utveckla barn och ungdomsverksamheten
- Öka tillgängligheten för besökare med hörselnedsättningar och hörselskador

4. Åtagande 2014

Uppfyllelse av kvalitativt åtagande Lärandenämnden

Den årliga brukarenkäten bland elever är ersatt med Skolinspektionens enkät. Frågornas formulering överensstämmer inte alltid men innehållet gör det och därför är de jämförbara med varandra.

Saknas pil under ”trend” betyder det att det saknas jämförbara uppgifter.

Åtagande	Indikator	Resultat	Bedömning	Trend
1. Delaktighet och inflytande ska öka	- andel vårdnadshavare som instämmer helt eller till stor del i ” Jag får vara med och påverka hur förskolan arbetar med mitt barns utveckling och lärande” (Enkät, förskola)	63 % (62%)	3	
	- andel barn som tycker att det stämmer eller stämmer mycket bra att de ofta får välja vad de vill göra (Enkät, förskola)	96 % (94%)		
	-andel elever som instämmer i ”På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter” (Skolinspektionens enkät åk 5, 9 och år 2 gy)	Åk 5 79% (72%)		
		Åk 9 57% (58%)		
		År 2 gy 72% (58%)		
	- andel elever som instämmer i ”Vi elever har inflytande över undervisningens innehåll” (Skolinspektionens enkät åk 9 och år 2 gy)	Åk 9 48% (55%)		
	År 2 gy 54% (53%)			
2. Höja utbildningsnivån i kommunen	-andel elever med fullständigt betyg (grundskola)	72% (74%)	2	
	- andel elever som är behöriga till något nationellt program	83% (84%)		
	- genomsnittligt meritvärde (grundskola)	203,3 (208,6)		
	- grundläggande behörighet från yrkesprogram till högskola	32 %		

	<ul style="list-style-type: none"> - Utvärdering i Matematik, åk 2, nationellt test Andel elever i förskoleklass <ul style="list-style-type: none"> - som har grammatisk förståelse - som är språkligt medvetna - som läser ihop - andel elever som är fonologiskt medvetna i september i årskurs 1 (Fonolek) - andel elever som nått målen i LäsEttans delprov 3-5 i maj i åk 1 - betyg och/eller resultat på de nationella proven i åk 3, 6, 9 och åk 3 gy* - andel ej behöriga elever till gymnasiet och andel av dessa som saknat åtgärdsprogram - andel avbrott, slutat skolan (gy) - antal AME- deltagare med slutförda uppdrag - antal deltagare med kommunalt finansierade feriejobb - totala antal utlån per person, biblioteken - antal utlån media, totalt - antal utlån media, barn 	<p>Klarat kravgräns:</p> <p>Taluppfattning 94% (96%)</p> <p>Talsanvändning 86% (91%)</p> <p>Problemlösning 78% (89%)</p> <p>78 % (77%)</p> <p>72 % (70%)</p> <p>32 % (35 %)</p> <p>92 % (91%)</p> <p>73 % (75%)</p> <p>Se tabellbilagan</p> <p>12-18% av elever i åk 9 (4 skolor), 59 elever (53) är ej behöriga, av dessa saknar 14 elever åtgärdsprogram, de flesta nyanlända med kort tid i Hudiksvall.</p> <p>28 (23)</p> <p>168 (190)</p> <p>285 (291)</p> <p>8,1 (7,9)</p> <p>298 887 (291 647)</p> <p>165 350 (158 472)</p>		
3. Underlätta inträde på arbetsmarknaden	Se indikatorer under åtagande 2		2	
4. Mångfald och tillgänglighet ska präglade kultur-	<ul style="list-style-type: none"> - andel elever i kulturskolan av det totala antalet invånare i åldern 7-19 år - föräldrars utbildningsnivå för de elever som deltar i kulturskolan 	<p>580 elever, 15,6 % (597 elever, 17 %)</p> <p>37 % (38%) av eleverna har</p>	3	

aktiviteter	<p>- antal besökare på huvudbiblioteket per månad och år</p> <p>- antal timmar/vecka som huvudbiblioteket har öppet utöver tiden 08-17 på vardagar (Nationell enkät)*</p>	<p>föräldrar som har grundskola/ folkskola eller gymnasieskola som högsta utbildningsnivå 129 146 (121 159)</p> <p>11 (11)</p>		
5. Stimulera nyfikenhet och lust att lära	<p>- andel vårdnadshavare som instämmer helt eller till stor del i ”Förskolan erbjuder en utvecklande verksamhet för mitt barn” (Enkät, förskola)</p> <p>- andel barn som tycker att det stämmer eller stämmer mycket bra att de ofta får visa vad de har lärt sig (Enkät, förskola)</p> <p>- andel elever som instämmer i ”Skolarbetet gör mig så nyfiken/stimulerar mig så att jag får lust att lära mig mer” (Skolinspektionens enkät åk 5, 9 och år 2 gy)</p> <p>”Jag kan nå kunskapskraven i skolan om jag försöker” (Skolinspektionens enkät åk 5)</p> <p>”Jag vet vad jag behöver kunna för att nå kunskapskraven i skolan” (Skolinspektionens enkät åk 9 och år 2 gy)</p>	<p>93 % (94%)</p> <p>95 % (98 %)</p> <p>Åk 5 75% (74%) Åk 9 58% (43%)</p> <p>År 2 61% (-)</p> <p>Åk 5 96% (84%)</p> <p>Åk 9 84% (81%). År 2 80% (76%)</p>	3	
6. Aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor	<p>- andel vårdnadshavare som instämmer helt eller till stor del i ”Förskolan erbjuder bra mat” (Enkät, förskola)</p> <p>- andel elever som alltid deltar på lektionerna i idrott och hälsa Hälsosamtalen i åk 7/8, 285 elever har svarat.</p> <p>- andel elever som är fysiskt aktiv minst 2 gånger per vecka, enkät åk 1 gy 1</p> <p>- andel elever som aldrig dricker alkohol. Hälsosamtalen i åk 7/8, 285 elever har svarat.</p> <p>- andel elever som aldrig röker.</p>	<p>86 % (88%)</p> <p>259 stycken, 91%</p> <p>74 %</p> <p>267 stycken, 94 %</p> <p>267 stycken, 94 %</p>	3	

	Hälsosamtalen i åk 7/8, 285 elever har svarat. - andel elever som aldrig snusar. Hälsosamtalen i åk 7/8, 285 elever har svarat. - andel elever som är rök- och snusfri, enkät åk 1 gy	276 stycken, 97 % 78 %		
7. Öka miljömedvetandet	- antal miljöcertifierade förskolor/skolor/enheter	1 (0)	3	
8. Nolltolerans mot trakasserier och kränkande behandling	- andel vårdnadshavare som instämmer helt eller till stor del i ”Förskolan arbetar aktivt mot diskriminering och kränkande behandling” (Enkät, förskola) - andel elever som känner sig trygga i skolan (Skolinspektionens enkät åk 5, 9 och år 2 gy) - andel elever som ”Vet någon i skolan som blir retad, utstött eller på annat sätt illa behandlad av andra elever” ” Hälsosamtalen i åk 4 och 7/8. 357 elever deltog i åk 4, 285 elever i åk 7/8 - andel elever som ”Själv blir retad, utstött eller på annat sätt illa behandlad av andra elever. Hälsosamtalen i åk 4 och 7/8 - andel elever som ” Vet någon i skolan som blir retad eller utstött av vuxna på skolan”. Hälsosamtalen i åk 4 och 7/8. - andel enheter som har en aktuell och ändamålsenlig ”Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling” som följs upp varje år	80 % (78%) Åk 5 95% (95%) Åk 9 92% (97%) År 2 gy 93% (96%) Åk 4: Ja svarar 78 elever, 22 % Åk 7/8: Ja svarar 42 elever, 15 % Åk 4: Ja svarar 48 elever, 13 %. Åk 7/8: Ja svarar 16 elever, 6 % Åk 4: Ja svarar 5 elever, 1 %. Åk 7/8: Ja svarar 3 elever, 1 %. De flesta enheter fick kritik för innehållet i planen av Skolinspektionen våren 2014	2	

5. Utvecklingsprogram

Utvecklingsprogram för förskolan

Arbetet med de åtgärder som finns kvar i förskolans utvecklingsprogram har uppfyllts och många av åtgärderna är en ständigt pågående process utan slut. I och med år 2014 har de flesta åtgärder genomförts och hela utvecklingsprogrammet är därmed i princip genomfört. Samtliga 21 beslutade åtgärder har nu genomförts eller är en ständigt pågående process utan slut. Några av åtgärderna i utvecklingsprogrammet kan inte genomföras då det saknas förutsättningar i förskolans budget till åtgärderna. Två olika exempel på det är åtgärd 10 - att minska barngruppernas storlek och åtgärd 17 - att förbättra förskolornas utemiljö. Under året har vi dock prioriterat att köpa in 10 stycken solskydd till sommaröppna förskolor och den satsningen kommer att fortsätta även under 2015.

Det har tillkommit nya förbättringsområden efter utvecklingsprogrammets framtagande allt eftersom och som kan läggas till utvecklingsprogrammet som till exempel studiecirkel i matematik och i öka läsningen, hygienrutiner, handlingsplan för flerspråkliga barn, verktygslåda med dataprogram och språkotek (ansvarig Pedagogiskt resurscentrum), olika utbildningsinsatser som till exempel förhållningssätt och bemötande gentemot våra föräldrar, pedagogisk dokumentation, workshops dokumentation och reflektion, förskolelyftet i naturvetenskap och teknik och dokumentation, handlingsplaner för Grön Flagg och entreprenöriellt lärande för att nämna några utbildningsinsatser.

Vi har också ett antal arbetsgrupper i förskolan som både påbörjats under 2013 och 2014.

Det som har påbörjats under 2013 är till exempel att öka läsningen i förskolan i samarbete med biblioteket och föräldrar. Boklådor har köpts in till varje förskola bestående av 23 böcker på tema mångfald och genus och som kallas för läspärlor. I arbetet med att öka läsningen har förskolan startat ett samarbete med biblioteket och föräldramöten har genomförts av barnbibliotekarie och läs- och skrivutvecklare vid samtliga förskolor på temat att öka läsningen i både förskolan och hemmen. Under 2014 har samtliga förskolor utrustats med mindre bibliotek för att ge föräldrar möjligheter att låna hem böcker för att läsa för barnen hemma. Det i syfte att öka läsningen för barnen. Andra arbetsgrupper handlar om att revidera förskolans informationsplan där utvecklingssamtalet finns med samt att ta fram en idebank/flera verktyg för pedagogisk dokumentation. Under året har samtliga medarbetare tagit del av en workshop gällande dokumentation och reflektion och olika dokument som verktyg i det arbetet.

Det systematiska kvalitetsarbetet fortsätter att utvecklas med hjälp av modellen Qualis och under året har 19 av 30 förskolor granskats och totalt har 13 förskolor blivit kvalitetscertifierade.

Att utveckla miljöarbetet vid våra förskolor genom Grön Flagg startade 2013 med ett utbildningstillfälle. Det är 12 förskolor som i slutet av 2014 som fått sin

handlingsplan godkända enligt Grön Flagg och flera förskolor är på gång i det arbetet. Under året har en förskola blivit kvalitetscertifierad enligt Grön Flagg.

Att arbeta med att utveckla arbetet med IT i förskolan är ett annat stort område som tog fart under 2013 och har fortsatt i högt tempo. Alla förskolor har fått tillgång till lärplattor och trådlösa nätverk håller på att installeras vid samtliga förskolor. Samtliga deltagare i PIM har avslutat utbildningen under året. Vi har under året startat upp arbetet med att skapa rum i Google Apps där all information finns för respektive förskola. En arbetsgrupp har startat under året med att ta fram en handlingsplan för lärplattan och workshops planeras att genomföras under 2015 för implementering av handlingsplanen.

Under 2013 och 2014 pågår eller har följande åtgärder genomförts och eller är en ständigt pågående process utan slut:

- **Åtgärd 9** - Utarbetande av förbättrande arbete med efterfrågeutveckling och lokaldimensionering – en ständigt pågående process och det finns en plan som är beroende av beslut av investeringsmedel.
- **Åtgärd 10** – Se över barngruppernas storlek och vad det innebär att inför ett barn en plats – undersökningen genomförd men utan åtgärder- genomfört/ej genomfört. Det finns nu beslut på att genomföra det under kommande år 2015.
- **Åtgärd 16** - Fortsatt arbete med förbättringar av arbetsmiljön inom förskolan – genomfört/en ständigt pågående process
- **Åtgärd 17**- Utemiljön vid våra förskolor – ej genomfört/en ständigt pågående process.

De förslag till åtgärder i utvecklingsprogrammet som vi själva inte fattar beslut över blir svåra att genomföra. Två exempel på det är dels en minskning av barngruppernas storlek och att utveckla utemiljön och säkerheten vid förskolornas utegårdar då det saknas förutsättningar i förskolans budget för det.

Utifrån att de flesta områden i förskolans utvecklingsprogram kommer att vara genomförda i utvecklingsprogrammet för förskolan kommer dokumentet att omarbetas under år 2015 till en verksamhetsplan enligt kommunens styrsystem. Det för att bli ett levande och aktuellt dokument för förskolans fortsatta kvalitetsutveckling. Föreslår utifrån det att verksamhetsplanen för förskolan utvärderas i slutet av 2015 istället för utvecklingsprogrammet som är slutfört.

Utvecklingsprogram för förskoleklass, fritidshem, grundskola och grundsärskolan.

Utvecklingsprogrammet för förskoleklass, fritidshem, grundskola och grundsärskolan är ett systematiskt förbättringsarbete som i sin helhet syftar till ökad måluppfyllelse för alla elever i alla ämnen, förbättrade resultat på de nationella proven, att alla elever fullgör sin skolplikt utan omotiverad frånvaro och att alla elever känner sig trygga i skolan.

Utvecklingsprogrammet ligger som en grund för arbetet i skolan, revideras årligen och inom varje förbättringsområde pågår olika insatser och aktiviteter.

Utvecklingsprogrammet har under år 2014 haft 10 pågående förbättringsområden. Följande aktiviteter och processer har genomförts

Område 1- Fortsatt focus på uppföljning och analys av elevers studieresultat, en ständigt pågående process. Högre medvetenhet om vad som påverkar elevers resultat och ökad kunskap utifrån forskning har fört arbetet framåt. Uppföljning och analys sker vid flera regelbundna tillfällen under läsåret för att stödinsatser för ökad måluppfyllelse kontinuerligt ska kunna omfördelas utifrån aktuella behov. Ett kvalitativt mätinstrument för att än bättre kunna mäta elevers kunskaper utifrån kunskapsmålen har tagit fram för grundsärskolan åk 1-6. Den gemensamma kartläggningssplanen för F-åk 9 grundskola har reviderats.

Område 2- Fortsatt implementering av Lgr11. Ett högprioriterat och ständigt pågående förbättringsområde där samtliga skolor bedömer att arbetet har utvecklats ytterligare under året.

Fortsatt samarbete mellan skolor och lärare kring kunskapsmål och bedömning. Sambedömning av nationella prov har skett mellan lärare från alla skolor.

Område 3- Arbetet, förståelsen, viljan och kunskapen om hur man kan förbättra och utveckla undervisningen upplevs ha ökat. Regelbundna diskussioner, studiecirklar och nätverk, ökad koppling mot forskning och beprövad erfarenhet, ökat samarbete med biblioteket och kulturskolan samt fler skolors deltagande i Skolverkets satsning Matematiklyftet och i andra utbildningsinsatser har bidragit till detta. Personal från alla förskoleklasser vid alla skolenheter har hösten 2014 startat Matematiklyftet för förskoleklass enligt samma upplägg som för grundskolan.

Område 4- Kompetensutveckling för lärare och rektorer har främst skett inom våra prioriterade utvecklingsområdena entreprenöriellt lärande, matematik, språket och inkludering. Därutöver utbildningsinsatser utifrån de behov som framkommer när kunskapsresultaten analyserats.

Område 5- Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling, skriftliga omdömen och IUP har utvecklats i dokumentationssystemet Unikum. Utbildningsinsatser har skett för att än mer tydliggöra och stärka pedagogerna i att skriva bedömningar och skriftliga omdömen. Ytterligare information behöver ges för att fler vårdnadshavare ska använda systemet. Implementering av ny informationskanal Google Apps har påbörjats vid alla skolor.

Område 6- Nyanställda rektorer genomgår förvaltningens introduktionsprogram, mentorsstöd och handledning erbjuds och ytterligare två rektorer har under året genomgått och avlagt examen i den treåriga statliga Rektorsutbildningen. En rektor genomgår den statliga ettårsutbildningen Rektorslyftet. Utbildning och kompetenshöjning skett för alla rektorer inom flera områden, bland annat inkluderande lärmiljöer och arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. Samtliga biträdande rektorer genomgått en intern utbildningsinsats skoljuridik för ökad kunskap om vad som styr vår verksamhet.

Område 7- Förbättrade resultat på testet Språklig medvetenhet och grammatisk förståelse för elever i förskoleklass och förbättrade resultat åk 1 på testet Fonolek

visar att tidiga insatser har gett resultat. Ett mer strukturerat förbättringsarbete utifrån Skolinspektionens tillsyn har påbörjats gällande fritidshemsverksamheten och handlingsplaner är upprättade för alla fritidshem. Fortsatt samverkan sker utifrån upprättade planer mellan förskolan och förskolklassen för ökad samsyn och ökad måluppfyllelse.

Område 8- Hälsa-och livsstilsgrupper och/eller elevhälsoteam finns på alla skolor. Där har man funnit goda rutiner att identifiera utvecklingsområden att arbeta vidare med. Ett ökat fokus sker mot förebyggande och främjande åtgärder. Ett aktivt arbete pågår ständigt med värdegrundsfrågor. Årlig plan upprättad vid alla skolenheter mot diskriminering och kränkande behandling. Åk 7-9 skolorna fortsatt arbete efter det alkohol och drogförebyggande programmet Effekt. Programmet riktar sig i första hand till föräldrar med barn i årskurs 7-9, föräldramöten och träffar har skett vid alla 7-9 skolorna. Gränssättning diskuteras och gemensamma överenskommelser har upprättats. Projektet Gå och cykla till skolan har genomförts vid några skolor, och skolvägsplaner finns tillgängliga för alla skolor i syfte att få fler elever att gå eller cykla till skolan.

Område 9- Skolbibliotekarierna finns nu vid alla skolor som ej har ett folkbibliotek nära eller i direkt anslutning till skolan. Skolbiblioteken har setts över, gamla böcker har rensats ut och ny litteratur har införskaffats. Regelbundna nätverksträffar mellan huvudbiblioteket och skolbibliotekarierna har gett ökad kunskap och genom nätverket har goda exempel kunnat spridas mellan skolorna. Flera nya läsinitiativ och läsprojekt har startat.

Område 10- Samtliga elever F-åk 9 har under året deltagit i någon form av kulturupplevelse. Genom Kulturgarantin för åk 3 har flera aktiviteter erbjudits elever i årskurs 3 under en period på ca 6-8 veckor/termin. Eleverna får tillsammans med kulturskolans lärare prova på och arbeta med musik, dans, bild och/eller drama. Satsningen har också upplevts som en fortbildning för ordinarie lärare, de har fått nya redskap att använda i den ordinarie undervisningen. Flera föreställningar och upplevelser har erbjudits via Skapande skola vilket bland annat lett till att eleverna har utvecklat sitt sätt att redovisa sitt lärande. Grundsärskolan arbetar med den estetiska läroprocessen integrerat i alla ämnen där ämnena bild, drama och musik är en naturlig del i den ordinarie undervisningen. Ständigt pågående diskussioner om hur kulturaktiviteter än mer kan införlivas i den ordinarie verksamheten och om vikten av bra för- och efterarbeten för att kulturupplevelsena ska tas till vara på allra bästa sätt och kopplas till skolans olika ämnen.

Flera av utvecklingsprogrammets områden är genomförda och många sammanfaller med åtaganden, andra utvecklingsprogram och förvaltningens prioriterade områden. Utifrån Skolinspektionens tillsyn och skolans resultat och de upprättade handlingsplaner som utifrån detta därtill finns, kommer under 2015 en uppföljning och diskussion att ske för att antal planer och mål ska kunna sammanfalla i ett färre antal program och planer.

Utvecklingsprogram för språk, läs- och skrivutveckling

I förvaltningen finns en språk- läs- och skrivutvecklare på deltid som arbetar mot förskolan och grundskolan. Arbetet tar sin utgångspunkt i de prioriterade områdena i förvaltningen, i åtagandena samt i utvecklingsprogrammet. Under 2014 har en stor del av arbetet fokuserats på förskolan.

Några exempel på aktiviteter som pågått under året är:

- Projektet ”Öka läsningen i förskolan” har fortgått under hela läsåret. Alla medarbetare i förskolan har deltagit i fyra studiecirkelträffar. Studiecirkelarna har till stor del handlat om att hur man kan läsa och arbeta med böcker för att utveckla barnens språk- och läsförståelse.
- Arbetet med att ta fram läsväskor till förskolan som påbörjades föregående läsår har fortsatt. Biblioteket ansvarar nu för utlåningen av läsväskorna till kommunens förskolor.
- Samarbetet med kulturens personal utmynnade i att en ansökan till skapande skola. Kommunen beviljades bidraget på temat ”språk och berättande”. Alla elever i kommunens grundskolor ska under läsåret 2014/2015 delta vid någon ”aktivitet”. Styrgruppen för skapande skola där läs- och skrivutvecklaren deltagit, har under året arbetat fram ett program. Språkstödjarna i grundskolan deltog vid uppstarten av skapande skola och har under året haft kontakt med kultursamordnaren kring de olika aktiviteterna.
- Språkstödjarna i grundskolan har träffats vid fem tillfällen under året. Tiden har bland annat använts till att diskutera läsförståelse. I oktober anordnades en konferens ”Att få läsa och skriva med glädje” tillsammans med Wittingföreningen. Dagen innehöll föreläsningar kring ämnet läsning och skrivning av bland annat Monica Reichenberg (professor Göteborgs universitet), Lars Melin (docent i svenska Stockholms universitet) och Ann-Kathrin Svärd (lektor i specialpedagogik).

Under året har läs- och skrivutvecklaren deltagit i fortbildning kring genrepdagagogik och läsförståelse. Fortbildningen har anordnats av RUN och NCS (Nationellt centrum för språk- läs- och skrivutveckling). I fortbildningen ingår läs- och skrivutvecklare från kommuner i Västernorrland, Hälsingland, Härjedalen och Jämtland.

Utvecklingsprogram för matematik

I förvaltningen fanns under första halvåret 2014 en matematikutvecklare som arbetar mot alla skolformer. Arbetet tar sin utgångspunkt i de prioriterade områdena i förvaltningen, i åtagandena samt i utvecklingsprogrammet.

Arbetsätt och inriktning har varit att fokus ska ligga på mattepilotträffar och studiecirkel. Dessa sker regelbundet i varje lärområde inom förskolan och F-9. Planering och genomförande av föreläsningar/workshop för mattepiloterna på grund- och förskolor sker också utifrån behov/önskemål i grupperna.

Målgrupp är pedagoger som undervisar barn/elever i yngre åldrar. Lärare som arbetar i åk 1-3 har varit en prioriterad målgrupp och varje grundskola F-6 har erbjudits plats för 2 piloter i F-3 och en pilot i 4-6 för att kunna sprida information och erfarenheter från nätverken till respektive målgrupp.

Exempel på aktiviteter som genomförts under våren 2014 är:

- Nätverksträff områdesvis med förskolans mattepiloter och förskollärare från förskoleklass ”Matematiska aktiviteter”. Syftet med träffarna är dels en uppföljning av projektet ”Små barns matematik” inom förskolan dels möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan pedagogerna inom förskola-förskoleklass – Hur kan vi stimulera och utmana barnen i deras matematiklärande - från förskola till förskoleklass? Vad är matematiska aktiviteter? Föreläsning och exempel kopplade till styrdokumentet i förskola och grundskola. Hur sker återkoppling till förskolan av resultaten på Diamantdiagnos AF i förskoleklass?
- Nätverksträffar inom grundskolan med mattepiloterna i åk F-9 (24 piloter, träffar områdesvis). Några exempel på innehåll våren 2014;
  - Det nya webbaserade bedömningsstödet i matematik åk 1-9 från Skolverket
  - Begreppsbilder i matematik från Skolverkets bedömningsportal
  - Skriftliga beräkningsmetoder i matematik – utifrån Bentleys och Rockströms tankar Erfarenhetsutbyte, finns en samsyn ang. val av beräkningsmetoder hos pedagogerna på skolan/skolorna? Åk 1-3, 4-6 och 7-9?
  - Läxor i matematik? – syfte, upplägg, uppföljning

Utvecklingsprogram för hälsa och livsstil

Förskolan

Förskolan har fem utvecklingsområden i utvecklingsprogrammet för hälsa och livsstil. De fem utvecklingsområdena har en förankring i skollag och läroplan för förskolan.

Följande fem utvecklingsområden har förskolan haft **sedan år 2012**;

- 1. Förbättra kompetensen för berörda inom området hälsa och livsstil**
- 2. Förbättra arbetet med social och emotionell träning för våra barn och ungdomar**
- 3. Förbättra arbetet med att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling**
- 4. Utveckla arbetet med att förmedla bra kost och kostvanor**
- 5. Utveckla rutiner för fysisk aktivitet med fokus på rörelseglädje**

Resultat

1. Under 2012 genomfördes en utbildning i det *hälsofrämjande ledarskapet* för samtliga chefer i kommunen.

Under 2013 har ett *egenkontrollprogram* utarbetats för förskolan. Egenkontroll är ett verktyg för att se till att vi lever upp till miljöbalkens grundläggande krav på resurshushållning och hänsyn till hälsa och miljö. Arbetet med egenkontroll ger bra förutsättningar för att felaktiga rutiner som till exempel städning, olämpliga inredningar, miljöer eller andra brister som fuktskador upptäcks innan de orsakar besvär eller hälsoproblem. Målet är en sund miljö och en väl fungerande egenkontroll gör att förskolan tydligt kan redovisa hur det säkerställs att lokaler är bra och att verksamheten tar hänsyn till hälsa och miljö. Samtliga förskolor har i det framtagna egenkontrollprogrammet även information om till exempel en rökfri förskola, solskydds faktorer, hantering av kemikalier, hygienrutiner och skötsel och underhåll.

Under året har vi köpt in 10 stycken nya *skolskydd* över sandlådor vid de sommaröppna förskolorna. Den satsningen fortsätter under 2015.

Samtliga förskolor har under år 2014 arbetat med sitt miljöarbete och vid årets slut hade 12 förskolor godkända handlingsplaner i arbetet *med Grön Flagg*. Under 2014 fick förskolan sin första miljöcertifierade förskola enligt Grön Flagg.

En handlingsplan med olika åtgärder har under året utarbetats under 2014 för att sträva mot en *Giffri förskola*.

Under 2014 har diskussioner förts och beslut fattats om att *utvidga förskolornas städavtal* till städning året om för de förskolor som har sommaröppet. Arbetsuppgifter gällande lokalvård som pedagogerna ansvarat för kommer att upphöra från och med 2015. Det innebär att förskolornas pedagoger inte ansvarar för att torka ur torkskåp, torka köksluckor, dammsuga mattor och ruska hallmattor.

En handlingsplan för att *öka frisknärvaron* i förskolan/förskolans pedagoger har tagits fram under året med olika åtgärder i syfte att bidra till en bättre hälsa och livsstil.

Samtliga förskolor arbetar med *miniröris* som är ett koncept från Friskis och Svettis som är ett lusfyllt sätt för barnen som bidrar till att röra sig för en bättre hälsa och livsstil.

2. Under 2012 genomfördes en utbildningsdag på tema *barns inflytande*. I det pedagogiskt förstärkta uppdraget i förskolans reviderade läroplan är barnets inflytande i fokus. Förskolan strävar efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation. Förskolan ska också sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av

samarbete.

I förskolans *systematiska kvalitetsarbete* genom Qualis finns en huvudprocess/område som heter *barns delaktighet i lärprocessen*. I det arbetet ingår att förskolan erbjuder lärandemiljöer som en metod att skapa de bästa förutsättningarna för barns utveckling och lärande på alla sätt. Att medforskande och närvarande pedagoger finns där barnen är och stödjer, utmanar och fångar barnens intressen.

Utifrån *Skolinspektionens tillsyn och rapport 2014* har samtliga förskolor startat upp ett arbete med att förbättra innehållet i förskolans *planer mot diskriminering och kränkande behandling* med en tonvikt på värdegrundsarbetet och det demokratiska uppdraget.

Under året har förskolorna utvecklat arbetet med förvaltningens prioriterade område *inkludering*. Många förskolor har i det arbetet arbetat med både barnkonventionen och alla barns rätt till en god utbildning.

3. Samtliga förskolor har en *plan mot diskriminering och kränkande behandling*. Arbetet med planen mot har utvecklats i samtliga förskolor genom att utgå från diskrimineringsombudsmannen material, mallar och information. Förskolan har utifrån DO: s mall arbetat fram samma mall i Word för enklare hantering och för att kunna spara planen i respektive dator och förskola. Samtliga förskolechefer har deltagit i diskrimineringsombudsmannens utbildning för förskolan. Planen upprättas årligen och följs upp kontinuerligt under året.

Samtliga medarbetare deltog i en utbildningsdag ”Hissad och dissad” under 2012.

Förskolans övergripande utvecklingsområde 2013 är *genusperspektivet*. Det är ett område som behöver fortsätta att resoneras om och utveckla vidare i förskolan. Förskolans chefer har tillsammans med verksamhetschef läst ett kapitel i boken ”En rosa pedagogik” och diskuterat utifrån några frågeställningar. En plan för arbete med att utveckla genus och jämställdhet i förskolan behöver arbetas fram under 2014.

Utifrån *Skolinspektionens tillsyn och rapport 2014* behöver planerna för diskriminering och kränkande behandling förbättras och ett utvecklingsarbete har startats. Planerna behöver utvecklas med att definiera olika typer av kränkningar, förbättra kartläggningar och ta med resultatet från tidigare års beslutade åtgärder utifrån kartläggning i nästa års plan.

Skolinspektionens rapport bekräftade att vår egen bedömning om utvecklingsområdet att motverka traditionella könsmonster är ett förbättringsområde för förskolan i vår kommun. Under 2015 kommer en arbetsgrupp att starta för att ta fram en handlingsplan med förslag på olika åtgärder för att *motverka traditionella könsmonster* i förskolan.

4. *Den pedagogiska måltiden* i förskolan är en viktig stund på dagen för alla. Omsorgsförvaltningens och Kostenhetens mål är fler inköp av lokala producenter och kravodlade och ekologiska livsmedel. Den fria pedagogiska måltiden fortsätter i förskolan utifrån att tre medarbetare dagligen äter kostnadsfri pedagogisk måltid.

Många förskolor har under året organiserat matstunderna i en *matsal* i förskolan och maten erbjuds i form av en buffe. Det betyder att alla barn äter maten i ett gemensamt rum som kallas matsal. Syftet är dels att förändra och ta tillvara på alla rummen på förskolan för att skapa så många lärandemiljöer som möjligt och även skapa en god matsituation utifrån barnens inflytande.

Från och med 2014 kommer kostenheten att få ta del av resultatet i förskolans systematiska kvalitetsarbete genom Qualis rörande enkätfrågor till föräldrar som handlar om kosten i förskolan.

5. Att daglig *fysisk aktivitet* sker i förskolan är en självklar inriktning och ett naturligt inslag. Samtliga förskolor har arbetat mycket med att utveckla förskolans *lärandemiljöer både inom- och utombus* de senaste åren och skapat rum i rummen utifrån målen för verksamheten i förskolan. Det arbetet är en ständigt pågående process och utvecklingen av förskolornas *lärandemiljöer* har varit stor under år 2014.

Under år 2013 har en större utbildningsinsats genomförts i samarbete med Friskis och Svettis på tema *Miniröris*. Det arbetet sker och fortsätter genomföras varje vecka i våra förskolor.

Att erbjuda olika aktiviteter utifrån årstid är ett naturligt inslag i förskolans innehåll och skogsutflykterna är många.

Grund- och grundsärskolan

Utifrån utvecklingsprogrammet för hälsa och livsstil finns fem utvecklingsområden identifierade. De fem områdena har en stark förankring i skollag och läroplanen LGR-11.

Område 1-Hälsa- och livsstilsgrupper och/eller elevhälsoteam finns på alla skolor. Gruppens huvuduppdrag är att kartlägga och identifiera prioriterade utvecklingsområden att arbeta vidare med under läsåret. Ett ökat focus har skett mot det förebyggande och främjande arbetet. Flera skolor startar upp det nya läsåret med gemensamma gruppstärkande övningar och aktiviteter för ökad trivsel och trygghet under läsåret. Arbetet för en rökfri skola genom modellen *Rökfri Duo* är ett exempel på ett identifierat utvecklingsområde som gett ett gott resultat.

Område 2 och 3- Ett fortlöpande och ständigt pågående värdegrundsarbete sker ute på skolenheterna. Trygghetsenkäter genomförs. Samtliga skolor och fritidshem har en upprättad plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen upprättas årligen och kontinuerliga uppföljningar sker under året. Brister har identifierats i några planer gällande åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling

samt att vidtagna åtgärder ej följts upp och dokumenterats i tillräcklig utsträckning. Nya planer är upprättade utifrån bristerna. Rutin finns för anmälan i Lisa, kommunens digitala system för inrapporterade händelser skada, kränkande behandling och trakasserier. Fler skolor har under året deltagit i utbildning via diskrimineringsombudsmannen. En pärm *Hälsa och livsstil* finns framtagen för alla skolor där goda exempel finns på hur man kan arbeta förebyggande, exempelvis genom övningar i social och emotionell träning. Skolsköterskorna har regelbundna hälsosamtal med eleverna.

Område 4- Kost och goda kostvanor är en del i den ordinarie undervisningen i skolan. Diskussioner om goda kostvanor, måltidernas betydelse och allas ansvar för en lugn och trevlig lunchmiljö förs också på klassråd, elevråd och i skolans matråd. Utbudet i skolcafeteriorna har sett över för att stämma överens med kommunens kostpolicy och riktlinjer. Tillagning av skollunch ute på skolorna har upplevts mycket positivt och fler elever upplever att maten är godare och att man vill äta mer.

Område 5- Alla elever uppmuntras på olika sätt till att röra på sig och vara aktiva och diskussioner om vikten av motion och rörelse är en del i skolans ordinarie uppdrag. Eleverna ges tillfälle att prova olika former av fysisk aktivitet på raster, under idrottslektioner och på fritidshemmet. På F-6 skolorna är i stort sett alla raster uteraster. Skolorna fyller på och bygger upp sitt förråd av extra utrustning, såsom exempelvis skidor och skridskor, så att alla elever har och får möjlighet att prova på och delta i alla aktiviteter som skolan genomför. Vid grundsärskolan Väster erbjuds extra motorik och rörelse en halvtimme om dagen. Tränings skolans elever har deltagit i ett projekt mot ridskolan vilket bland annat resulterat i ökad balans, styrka och stor glädje hos eleverna.

6. Specifika uppdrag

Kommunstyrelsens eller kommunfullmäktiges uppdrag till lärande- och kulturnämnden

Inom sitt verksamhetsområde verka för ett bättre företagsklimat

Sedan flera år har några av kommunens företag, förskolor och skolor haft ett samarbete inom ramen för SLA (Samverkan skoLa-Arbetsliv). Samarbetet har exempelvis innehållit ett praktikutbyte, man byter arbetsplats för en dag. Idag ligger SLA vilande som förening men samverkan mellan skola och arbetsliv fortsätter. Lärandeförvaltningen har en arbetsgrupp inom ramen för entreprenöriellt lärande där bland annat representanter från näringslivet, förskolan och skolan deltar. Genom detta samarbete bidrar Lärandeförvaltningen till att skapa ett gott företagsklimat. Företagens kompetensförsörjningsförmåga ökar då barn och elever genom ett entreprenöriellt förhållningssätt i förskola och skola får utveckla sin kreativitet och sitt engagemang. Samarbetet kan på sikt generera kvalificerade medarbetare och entreprenörer till företag i kommunen. Ett entreprenöriellt förhållningssätt startar redan i förskolan där pedagogerna medvetet har utvecklat ett förhållningssätt som gör att barnen vågar, provar och lyckas i alla sammanhang.

Resultatet är trygga barn som tror på sig själva och sin förmåga, som vill, vågar och lyckas.

Inom sitt verksamhetsområde arbeta för en hållbar utveckling

Två av nämndens åtaganden är att aktivt arbeta med hälso- och livsstilsfrågor och att öka miljömedvetandet. Inom de åtagandena rymms många av skolväsendets nationella mål och lägg sedan till det omfattande värdegrunds- och demokratiarbete som sker i våra verksamheter så blir summan att det sker ett stort arbete inom ramen för hållbar utveckling. Några konkreta exempel och resultat är att vi under året har fått en miljöcertifierad förskola inom ramen för ”Grön flagg”. Vidare har alla förskolor inventerats utifrån Naturskyddsföreningens material Operation giftfri förskola och en handlingsplan har tagits fram. Skolvägsplaner finns tillgängliga för alla grundskolor i syfte att få fler elever att gå eller cykla till skolan. I den årliga enkäten till eleverna har andelen elever i årskurs 5 och i åk 2 på gymnasiet som instämmer i ”På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter” ökat. Ökningen är 7 respektive 14 procentenheter.

Arbeta med att uppnå målsättningen i Region Gävleborgs projekt Resfritt Gävleborg

Arbetet inom projektet har haft en lång startsträcka under 2014. Inget avtal om konkreta åtgärder är ännu tecknat mellan Region Gävleborg och Hudiksvalls kommun men ser ut att kunna bli det inom kort. Sedan lång tid har Hudiksvalls kommun ett avtal med Högskolan i Gävle som innebär att Lärcentrum vid Cul genomför alla högskolans videokonferenser. Det nya avtalet kommer att innebära att fler aktörer, exempelvis landstinget (Region Gävleborg) också kommer att ha videokonferenser som genomförs och supportas från Lärcentrum vid Cul.

Säkerställa att en tillfredsställande internkontroll upprätthålls

Förvaltningen har genomfört en intern kontroll i enlighet med kommunens reglemente. Kontrollen har genomförts inom fem områden. Resultatet av kontrollen visar att rutinen om *Likvärdig betygssättning* har bedömts som *ok, men behöver förbättras*.

Enheternas arbete för att främja likabehandling och förebygga trakasserier och kränkande behandling, utredning och beslut om åtgärdsprogram, skolpliktsbevakning (i vissa delar) och hantering av registerutdrag vid anställning har bedömts som *mindre bra* och följs upp i kommande interna kontrollplan.

Synpunkts- och klagomålshantering

Lärande- och kulturförvaltningen har sedan 1 april 2012 tillämpat en rutin för synpunkts- och klagomålshantering enligt direktiv i Skollagen (2010:800).

Synpunkter och klagomål kan lämnas direkt på kommunens hemsida men även i pappersform. Två gånger per år redovisas inkomna synpunkter och klagomål för lärande- och kulturnämnden.

Under 2014 har förvaltningen fått in totalt 63 (70) synpunkter eller klagomål. Cirka hälften (46 %) gäller grundskola och resterande är fördelade mellan, i fallande grad, förskola, bibliotek, verksamheter inom Cul, Bromangymnasiet och kultur.

Lokala miljömål och handlingsprogram

Kommunens miljömål är under revidering.

Miljöarbetet i förskolan –

Under året har miljömedvetenheten ökat hos alla pedagoger. All personal i förskolan deltog i ett utbildningstillfälle som naturskyddsföreningen erbjöd utifrån Grön Flagg. Flera förskolor är på gång med att skriva handlingsplaner för sitt miljöarbete och 12 förskolor har fått sina handlingsplaner godkända enligt Grön Flagg. Under året har dessutom en förskola miljöcertifierats enligt Grön Flagg. Planen är att förskolorna blir miljöcertifierade framöver som ger bekräftelse på en hög miljömedvetenhet och kvalitet.

En stor inventering genomfördes vid förskolorna under hösten 2013 utifrån Naturskyddsföreningens material Operation Giftfri förskola.

Utifrån resultatet har en handlingsplan utarbetats för hur förskolans fortsatta arbete ska organiseras. Resultatet visade att det finns områden som fungerar bra, områden som behöver åtgärdas omgående samt områden som det behöver påbörjas en plan för på längre sikt. Medvetenheten och viljan är hög hos både medarbetare och chefer att bidra till en giftfri förskola i vår kommun.

Miljöarbete i grundskolan:

Samtliga grund- och grundsärskolor bedriver ett medvetet miljöarbete utifrån gällande styrdokument och miljömedvetenheten ökar ute på skolorna.

Regelbundna aktiviteter såsom sopsortering, trafik- och cykelveckor har varvats med enskilda temadagar eller längre temaperioder.

Ett temaområde för de yngre eleverna har exempelvis varit "Material och återvinning", något äldre elever har arbetat med temat "En levande planet", ett arbetsområde som behandlar jordens resurser, energikällor och hållbar utveckling i ett längre perspektiv. Samverkan har skett med externa aktörer såsom Globala skolan.

Flera skolor deltar i ett gemensamt nätverk för att öka sin kunskap om hur en hållbar omvärldsorienterad undervisning ska ge våra elever en större framtidstro.

I nätverket sker också ett erfarenhetsutbyte runt upprättande av skolvägsplaner och handlingsplaner Grön Flagg. Flera skolor är på gång med sina handlingsplaner Grön Flagg och några skolor räknar med att bli certifierade 2015.

Fyra skolor har under hösten 2014 deltagit i den nationella utmaningen och satsningen Gå och cykla till skolan. Aktivitetens huvudsyfte att inspirera fler elever och vuxna att gå, cykla eller åka kollektivt till skolan. Tävlingen har inspirerat fler att gå eller cykla och förståelsen har ökat om att små men många insatser kan göra stor skillnad. Tillsammans har alla elever i Sverige som deltagit i tävlingen gått

eller cyklat cirka 8 varv runt jorden och därmed bidragit till att minska koldioxidutsläppet med 65 000 kilo.

Drogpolitiskt program

I enlighet med det drogpolitiska programmet samverkar grundskolorna med andra aktörer inom t ex landstinget, socialtjänsten och polisen. Ett exempel är Spindelgrupperna där skolorna har en kontinuerlig samverkan med Polisen, Socialtjänsten och Fritidsförvaltningen. Skolorna arbetar sedan några år tillbaka med det drogförebyggande programmet Effekt som har elever och vårdnadshavare i årskurs 7-9 som målgrupp. På skolorna finns Hälsa och livsstilsgrupper som också initierar aktiviteter med Tobaksfri DUO. Skolorna tar kontakt med vårdnadshavare om de upptäcker nybörjarrökare.

På gymnasieskolan har fokus i år legat på ett projekt med *Non smoking generation*. Föreläsningar och diskussioner och medvetna satsningar mot särskilda program har genomförts för att färre ska röka. Utvärderingen visar att antalet som röker har minskat.

Handikappolitiskt program

I förskolans och skolans nationella uppdrag ingår att alla ska mötas med respekt. Detta arbetar man med i alla verksamheter som en del av de grundläggande demokratiska värderingarna. Alla verksamheter arbetar aktivt för att sänka antalet diskrimineringar och kränkningar. Våra förskolor och skolor har handikappanpassats i mycket stor grad. Vid planering och ombyggnation tas hänsyn till tillgänglighet och handikappanpassning enligt gällande normer. Exempel på anpassningar av miljön inomhus är att trösklar tagits bort, ramp har byggts så att barn själv kan ta sig in och ut på sin avdelning. All planering i förskolan utgår från att alla barn skall kunna delta utifrån behov och förmåga.

Då det finns många olika typer av funktionsnedsättningar måste tillgänglighet ske på flera sätt. Exempel på anpassningar på skolorna är handikappanpassade toaletter, skyltar med blindskrift, i vissa fall hiss och hörselsslinga. Lärare gör anpassningar i den dagliga undervisningen med specifika scheman, anpassat material/läromedel och strukturerade uppgifter.

Ur ett tillgänglighetsperspektiv når biblioteken och kulturverksamheten många olika målgrupper genom brett utbud inom många olika områden och tillgängliga lokaler. På Cul erbjuds till största del handikappanpassade lokaler, toaletter, breda korridorer och dörrar med öppningsfunktion som ej kräver fysisk kraft.

Två olika hissar finns så att samtliga lokaler på de olika våningarna är tillgängliga även för rörelsehindrade och rullstolsburna. På Cul finns god fysisk studie- och arbetsmiljö.

Lärandeförvaltningen har en god samverkan med andra förvaltningar och med landstinget vilket är en framgångsfaktor i arbetet med allas lika rätt till utbildning och tillgänglighet.

möjligt är huvudmannens ansvar. För att göra detta krävs duktiga välutbildade lärare. Hur attraherar vi Sveriges duktigaste lärare?

Satsningar som går i rätt riktning för att göra läraryrket attraktivare i Hudiksvall.

- Ökad budget till förskolan för att minska antalet barn i förskolegrupperna i de lägre åldrarna.
- Ökad budget till att anställa fler lärare de första tre åren i grundskolan.
- Lönesatsningen på klasslärare bidrar till att göra läraryrket attraktivare.
- Förstelärare med tid till sitt uppdrag att utveckla alla skolformer.

8. Omvärldsanalys inför åtagande och budgetarbetet 2016

Omvärldsanalysen utgår från Hudiksvalls vision ”Sveriges bästa kommun att leva och verka i” de tre övergripande målen är samhällstjänster högsta kvalitet, blomstrande näringsliv, attraktiv och hållbar livsmiljö.

Skolinspektionens granskning

Skolinspektionen har granskat alla våra skolformer under 2014 vilket har medfört att såväl huvudmannen Hudiksvalls kommun samt verksamheterna med ansvariga rektorer fått föreläggande. För närvarande pågår ett arbete för att åtgärda de identifierade förbättringsområdena och att utveckla det systematiskt kvalitetsarbete.

Vårt att synliggöra är att förskolan inte fick något föreläggande, vilket visar på att deras systematiska kvalitetsarbete ger goda resultat.

Skolinspektionens granskning ger oss alla, på alla nivåer en möjlighet att synliggöra förbättringsområdena och på så sätt prestigslöst ta oss an det vi behöver förbättra.

Vi gör detta för att stärka våra barn, elevers, ungdomars och vuxnas möjligheter att bidra till ett gott samhälle, men även för att de skall kunna ges möjlighet till försörjning och ett gott liv.

Det innebär att vi skall utveckla våra verksamheter så att vi blir bättre på att bli bättre.

Tidiga insatser är något som prioriterats i de politiska besluten såväl under förra mandatperioden som i den budget som beslutats för 2015. Vikten av legitimerade skickliga lärare i alla skolformer har också synliggjorts i de politiska besluten. Dels genom beslutet att vakanta tjänster i förskolan tillsätts med förskollärare samt satsningen på förstelärare.

Ett nytt resursfördelningssystem har arbetats fram för att bidra till att utbildningen är likvärdig i kommunen.

Öppna jämförelser (SKL) kommunens ranking utifrån grundskolans resultat jämfört med samtliga kommuner i Sverige. Uppgifterna för 2014 har inte lanserats än.

2009	2010	2011	2012	2013
206	214	244	173	161

Mellan 2013-2014 har resultaten i grundskolan försämrats (se tabell bilaga). Gymnasieskolan håller en relativt jämn nivå, fler elever slutför sin gymnasieutbildning på tre år men med lägre betyg i jämförelse med riket. Förskolan är den verksamhet som visar att de bibehållit och ökat sin kvalitet. Detta kan förklaras med deras utvecklade systematiska kvalitetsarbete.

Budget 2013 innebar en budgetneddragning på cirka 24 miljoner kronor och förvaltningen minskade med drygt 60 tjänster. Denna neddragning och omställning har påverkat verksamheten och kan ha bidragit till försämrade resultat i främst grundskolan. Tid har tagits från både pedagogiskt ledarskap och viktiga diskussioner om skolans systematiska kvalitetsarbete till besparingsförslag, konsekvenser och riskanalyser.

Under 2014 har endast kvantitativa förändringar påverkat budgeten. Det skall bli intressant att följa grundskolans resultat för läsåret 2014-2015 då skolorna i större utsträckning kunnat fokusera på pedagogiskt ledarskap och systematiskt kvalitetsarbete.

Ledningsorganisationen för Bromangymnasiet har gjorts om under 2014 vilket ger rektorerna en större möjlighet till pedagogiskt ledarskap. Det skall bli intressant att följa huruvida denna ökade möjlighet till pedagogiskt ledarskap kan påverka gymnasieskolans resultat.

Under höstterminen 2013 och vårterminen 2014 pågick ett intensivt arbete att utreda om Hudiksvalls gymnasieskola och vuxenutbildning skulle ingå i ett kommunalförbund. Uppdraget utgick ifrån ett politiskt beslut att utreda ett utbildningsförbund mellan Hälsinglands kommuner. Fullmäktige i de olika kommunerna skulle ha beslutat senast juni 2014 om de ville ingå i ett kommunalförbund. De kommuner som beslutat att ingå har fortsatt arbetet och har nu bildat ett gemensamt kommunförbund. Detta innebär att Hudiksvalls kommun valde genom ett icke beslut att inte ingå i kommunalförbundet.

Vad vill Hudiksvalls kommun med sin gymnasieskola och vuxenutbildning? Elevunderlaget har minskat med anledning av både färre antal ungdomar såväl i den egna kommunen som i våra grannkommuner. En annan betydande faktor är att elever kan söka gymnasieutbildning var de vill. Bromangymnasiet har ett minskat elevunderlag från 1890 elever och kommer att ha som minst 1200 elever för att sedan öka till 1400 elever. Detta under förutsättning att man är tillräckligt attraktiv och kan bjuda på ett brett utbud av program och inriktningar. De politiska besluten angående resurserna till gymnasieskolan de kommande åren kommer att vara mycket avgörande för Bromangymnasiets framtid.

Bromangymnasiet är mycket kostnadseffektiv, man har främst klarat av elevnedgångarna med att fler elever valt att läsa studieförberedande program vilket har lett till att yrkesförberedande program lagts ner. Yrkesförberedande program är mycket dyrare att driva och med sviktande elevunderlag ökar kostnaderna för dessa program.

Genom att Bromangymnasiet är så kostnadseffektivt så blir det paradoxsala att om nämnden beslutar att lägga ner en utbildning blir kostnaderna högre per elev om de väljer att gå utbildningen i en annan kommun eller friskola. De vi i de lägena kan hoppas på är att eleverna väljer en annan utbildning vi erbjuder. Samtidigt vet vi genom bl.a. undersökningar som SKL och Skolinspektionen gjort att elever lyckas bäst om de får möjlighet att gå den utbildning de allra helst vill. Med ett begränsat utbud på utbildningar begränsas den möjligheten och elever som har en stark drivkraft och resurser kommer att söka utbildningen någon annanstans. Risken ökar då att vi har fler ungdomar som eventuellt inte fullföljer en gymnasieutbildning. Vi vet också att det är mycket viktigt att ha fullföljt en gymnasieutbildning för att kunna komma in i arbetslivet.

Förutsättningarna för driva vuxenutbildningen förändras hela tiden och man måste vara mycket flexibla och relativt fort organisera om. I dag är vuxenutbildningens förutsättningar mycket styrda av vilka riktade statsbidrag som finns gentemot vuxenutbildningen och arbetsförmedlingen. Att bedriva yrkesutbildningar har klart försvårats med anledning av minskade eller avslutade statsbidrag. För 2015 har fullmäktige beslutat att 2,6 miljoner i riktade medel skall gå till vårdutbildning. För 2016 finns inga aviserade medel för att driva denna utbildning.

Kompetensbehovet ökar – men är vi tillräckligt attraktiva?

Hudiksvall har i dag en klar matchningsproblematik dvs. det finns en hög arbetslöshet samtidigt som det finns ett stort antal vakanta tjänster.

Arbetsförmedlingen har gjort en kartläggning av kompetenskrav vid nyrekrytering i samband med pensionsavgångar. Där framkom att både industrin och den offentliga tjänstesektorn planerade att höja kompetenskraven i betydligt större utsträckning än övriga delar av arbetsmarknaden.

Behovet av arbetskraft kommer att öka i såväl Sverige som i vår kommun. Vi måste bli bättre på att ta tillvara våra nya medborgares ambitioner att vara en del av vårt samhälle introducera, inkludera och i de fall det behövs, komplettera utbildningar.

Hudiksvall skall inte bara locka hit talang-fulla människor och företag – **Hudiksvall måste utveckla den potential som finns i kommunen.**

Andel högskoleutbildade med minst treårs eftergymnasial utbildning

	2010	2011	2012	2013
Hudiksvall	16,1	16,6	17,1	17,5
Riket	23,6	24,2	24,8	25,3

Ekonomi fakta 2015

Arbetsförmedlingens nya rapport "Var finns jobben?" visar på en tillväxt av jobben hos både privata och offentliga arbetsgivare under 2015. Den stora jobbtillväxten kommer att ske inom yrken med tjänsteinriktning. Det gäller inte minst inom de offentliga områdena hälso- och sjukvård samt pedagogiskt arbete. Men det blir även fler jobb inom hotell och restaurang samt försäljning. Däremot fortsätter sysselsättningen att falla för yrken inom industriell tillverkning.

Den starkaste tillväxten väntas inom yrken som kräver utbildning på eftergymnasial nivå

Bäst möjligheter till jobb finns för ingenjörer samt inom områdena pedagogiskt arbete, hälso- och sjukvård, data/IT eller bygg- och anläggning. Samtidigt väntas fortsatt stor konkurrens om jobben för den som söker arbete inom området kultur, media och design.

Arbetsförmedlingens rapport visar också att fyra av de yrkesförberedande programmen på gymnasiet kommer att ge goda möjligheter till arbete på fem och tio års sikt. Det gäller utbildningar inom omvårdnad, bygg och anläggning, industri samt inom fordon och transport.

Budget

Budget 2015 och aviserad budget 2016 visar på en satsning på barn och elever i de yngre åldrarna.

Standardkostnader och nettokostnader för åren 2010, 2011, 2012, och 2013

Förskola och skolbarnomsorg

År	Standardkostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	4 865	5 516	651	24,0
2011	5 154	5 505	351	12,9
2012	5 343	5 667	324	11,9
2013	5 870	5 807	-63	-2,3

Grundskola, F-9

År	Standardkostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	8 620	8 757	137	5,0
2011	8 825	8 435	-390	-14,3
2012	9 161	8 780	-381	-14,0
2013	9 323	8 880	-443	-16,3

Gymnasieskola

År	Standardkostnad kr/inv	Nettokostnad kr/inv	Skillnad kr/inv	Skillnad mkr
2010	4 072	4 216	144	5,3
2011	4 017	3 798	-219	-8,1
2012	3 945	3 744	-201	-7,4
2013	3 848	3 448	-400	-14,7

Lokaler och Investeringar

2013 togs beslutet att renovera Läroverket för grundskola år 7-9 samt att tillskapa lokaler för kulturskolan i Läroverket. Detta är ett arbete som måste ske med god logistik då verksamhet är kvar i lokalerna. Ombyggnationen har gått snabbare än beräknat och kommer att vara klar ett halvt år tidigare.

Bromangymnasiet håller på att integreras med gymnasiesärskolan nu när verksamheten succesivt flyttar in. Lokaler håller på att färdigställas och de första eleverna började höstterminen 2014. Investeringen blev 4 miljoner billigare än beräknat.

2013 togs även beslutet att flytta restaurangskolan till Bromangymnasiet under 2014. Detta blev försenat och den nya majoriteten vill ha en ny utredning.

Utifrån de lokalutredningar som genomförts fortsätter arbetet med att effektivisera lokalutnyttjandet. För närvarande utreds möjligheten att flytta utbildningar från Cul till gymnasieskolan vilket medför lägre lokalkostnader både för gymnasieskolan och för vuxenutbildningen.

De moduler förvaltningen har för framförallt förskolor kommer att bli nödvändigt att avveckla då fortsatt bygglov inte kommer att ges. En plan för avveckling men även för nyproduktion av förskolor måste ske och kostnaderna lyftas för framtida investeringar. Från och med budget 2015 har medel tillförts budgeten för att få färre barn i barngrupperna och för att möjliggöra detta krävs fler förskolelokaler.

En fortsatt nyproduktion av villor fortsätter på norra och östra sidan av staden. Lärandeförvaltningen har i statsplaneringsyttrandena tydligt deklarerat att förskolor och skolor saknas i den omfattning som behövs inom dessa stadsdelar. Dessutom är de moduler som skall bytas ut i stor utsträckning placerade inom dessa områden.

Inom lärandenämndens verksamhetsområden finns ett uppdämt behov av investeringsmedel för lokaler, trafikmiljöer och utbytesplaner. Det finns ett mycket gott samarbete med tekniska kontoret för prioriteringar av nödvändiga åtgärder. Det finns en klar eftersläpning av åtgärder som måste göras. Inredning i klassrum, matsalar och förskoleavdelningar behöver regelbundet bytas ut på grund av slitage. Med en utbytesplan på 12 år innebär det en kostnad på drygt 3 000 miljoner kronor per år.

Investeringsbudget för kulturen

Kulturskolan kommer att få nya lokaler i Läroverket, beräknad inflyttning kommer att kunna ske tidigare än beräknat. När Läroverket projekterades konstaterades det att danslokaler inte gick att göra enligt ursprunglig plan. Dels beroende på att man inte kunde klara av att bygga bort problem med akustik, dels att var det för lågt i tak. Förslaget att investera i en gymnastiksal med möjlighet för dans sa man politiskt nej till då investeringen skulle ha gått på 14 miljoner kronor. Alternativa förslag diskuterades med kulturskolans danspedagoger och verksamhetschef. Kulturskolans danspedagoger hade vid det tillfället ett behov av 23 timmar dans efter klockan 16.00 i centrala Hudiksvall för den frivilliga delen (20 grupper). Den dans som erbjuds via

kulturgarantin sker i respektive skola. Dels utifrån ekonomiska skäl men även utifrån behörighetskäl då legitimerad lärare skall ansvara för all undervisning.

Två förslag togs fram när det gäller danslokal. Ett förslag var att investera i ett dansvänligt golv i Skolbyns gymnastiksal. Ett annat var att behålla lokaler på 316 kubik vilket förordades av verksamhetschefen för kulturen.

Då investeringen för Läroverket togs fram för att möjliggöra för kulturen att få bättre lokaler fanns i beräkningarna att Wallnersgården och 316 Kubik skulle gå till försäljning. Medel för denna försäljning skulle täcka kulturens och skolans ökade kostnader i form av lokalhyra. Nu tycks detta inte längre gälla då 316 Kubik kommer att hysa den nya kultur- och fritidsförvaltningen.

Hållbar utveckling

Vad kännetecknar Hudiksvalls kommun om 15, 30, 50 år?

Fullmäktige har beslutat mål och vision för den kommunala verksamheten. Nämnderna har tagit fram åtaganden som skall bidra till att de tre målen för Hudiksvall uppnås. Förvaltningarna har tagit fram verksamhetsidéer.

Kommunens vision är

Sveriges bästa kommun att leva och verka i!

De tre målområdena är

- Samhällstjänster av högsta kvalitet
- Blomstrande näringsliv
- Attraktiv och hållbar livsmiljö

För att uppnå detta måste hela samhället involveras. Hur konkurrenskraftiga kommer arbetslivet/näringslivet att vara? Detta är avgörande för hur många arbetstillfällen det kommer att finnas i kommunen.

Vadifrån skall denna arbetskraft komma ifrån? Det mest troliga är att den arbetskraften till absolut största delen är de som redan i dag bor, verkar och kommer att födas i kommunen. En ytterst liten marginal är de som kommer någon annanstans ifrån. Vi liksom andra kommuner i Sverige kommer att vara tacksamma för den inflyttning som sker för att klara den generationsväxling som kommer att krävas framöver.

För att Hudiksvall som plats att leva och verka i skall bli annat än bara en vision gäller att i samverkan med arbetslivet öka kompetensen hos de som redan finns i kommunen och de som kommer att komma till Hudiksvall. Det är ett uppdrag som kommer att beröra kommunens samtliga skolformer.

De som är i vårt skolsystem skall säga **Jag vill, jag kan, jag vågar**. Det innebär att vi skall utbilda för ett hållbart samhälle såväl för värden för Sverige men inte minst för Hudiksvalls kommun.

Hallonet på tårtan är barnet, eleven, ungdomen, den vuxne som säger **jag kan, jag vill, jag vågar**.

Bakom de orden ligger främst Hattis metastudier som visar att elever som vet målet och genom formativ bedömning är delaktig i sitt eget lärande når högre måluppfyllelse. Vi inom lärande förvaltningen också betecknar det som **entreprenöriellt lärande**. Ett prioriterat område sedan höstterminen 2012.

Likvärdig skola

Skolverkets rapport 2012:374 visar på ökade skillnader mellan skolor och mellan elever. Socioekonomisk bakgrund har stor betydelse för resultaten.

En elevs förväntade resultat tenderar att vara högre i en skola där andelen elever med högutbildade föräldrar är högre och där andelen utlandsfödda elever är lägre. Detta oavsett föräldrars utbildningsnivå och oavsett om eleven har utländsk bakgrund eller ej. Detta benämns som skoleffekt och har mer än fördubblas.

Elevsammansättningen på skolan betyder alltmer för elevernas resultat. Studiemotivation, föräldraengagemang, kamrateffekter och lärarförväntningar har än större betydelse i vilken skola eleverna vill gå i. Att gå i en skola med många kamrater som har föräldrar med eftergymnasial utbildning ger större positiv effekt på skolresultaten.

Från och med 2014 1 juli skall kommunerna fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov Skollagen

(2014:458). I Hudiksvalls resursfördelningssystem betecknas detta som socioekonomiskt tillägg.

De olika skolformerna skall arbeta kompensatoriskt för att alla elever skall ges samma möjlighet till att nå så långt som möjligt.

Språket- språklig analytisk förmåga.

Hur arbetar vi med den språkligt analytiska förmågan? Vi skall kompensera utifrån föräldrarnas utbildningsbakgrund. Ett område som är väl känt är att elevernas ordförståelse påverkas av vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund. Ett barn till en förälder med högskoleutbildning har en betydligt större ordförståelse än ett barn med föräldrar med gymnasieutbildning. Ett barn med föräldrar med grundskoleutbildning har betydligt sämre ordförråd gentemot ett barn med föräldrar med gymnasieutbildning (Ulla Damberg Umeå universitet föreläste augusti 2013).

Forskningen visar även att ökat resultat när det gäller språk ökar resultaten i matematik.

Att arbeta med den **språklig analytisk förmåga** är ett prioriterat område inom alla skolformer i Hudiksvall. En prioritering som kommer att förbättra resultaten i alla ämnen. Detta har varit ett prioriterat område from höstterminen 2012 men som fick mer fokus höstterminen 2013.

Inkludering

Att vara inkluderad är att känna att man är det även i situationer som innebär att skolan behöver anpassa utbildningen utifrån individens förutsättningar. Det kan såväl betyda att man behöver utmanas i sitt lärande för att nå än högre måluppfyllelse som att man kan behöva mer tid eller kompensatoriska läromedel, anpassningar i lärmiljön.

Forskningen kan hjälpa oss att utveckla detta område och undvika åtgärder som ger negativ effekt eller ingen effekt alls.

Vi har uppdrag att under vårterminen 2015 redovisa vilka effekter skolplaceringar på Plantan gett. Vi skall även redovisas vilka resurser vi lägger ner på särskilda undervisnings-grupper.

Ett projekt har precis startat, Skolteam vars syfte är att stödja skolor för att minska behovet av exkluderade åtgärder. Stödet innebär att kompetensen på skolan ökar, metoder och förebyggande åtgärder tas fram i samverkan med skolans medarbetare.

Inkludering har varit ett prioriterat område sedan höstterminen 2012 men har fått mer fokus sedan ht- 2014.

Förvaltningen har genom sina analyser kommit fram till att det är tre områden som kan förbättra resultaten i samtliga skolformer.

- Entreprenöriellt lärande
- Språket

- **Inkludering**

För varje år har vi djupnat i resonemangen vad detta innebär. Forskare bjuds in till kommunen och har med sina föreläsningar bekräftat att vi är på rätt väg. Här handlar det om att hålla i och att hålla ut.

Vi inom de olika skolformerna behöver arbeta mer utifrån evidensbaserade metoder men även beprövad dokumenterad erfarenhet. Något vi behöver fundera vidare på är hur vi stimulerar detta arbete. Att ha förstelärare och lektorer i verksamheten med uppdrag att sprida och att använda metoder är ett steg i rätt riktning. Vad mer kan vi göra för att öka intresset och på så sätt främja skolutveckling?

En viktig faktor för bättre resultat är samverkan med vårdnadshavarna.

Under senaste åren har nya utmaningar synliggjorts inte bara för oss inom utbildningsformerna men även för vårdnadshavarna. Hur hjälps vi åt så att det optimala lärandet kan ske?

Kulturen

En ny nämndsorganisation har trätt i kraft från 1 januari 2015 vilket innebär att kulturen går in i en ny nämnd, kultur- och fritidsnämnden.

I januari 2014 började den nya bibliotekschefen. Verksamhetschefen för kulturen slutade sitt uppdrag i augusti och tf verksamhetschef blev återigen Annika Gabrielsson. En kulturskolechef rekryterades och tillsattes i oktober 2014. Under 2014 har ny förvaltningschef för den nya kultur- och fritidsförvaltningen rekryterats.

Förvaltningen fick i uppdrag av kommunstyrelsen att arbeta fram en ny kulturplan för Hudiksvalls kommun. Framtagandet av planen skulle ske i dialog med medborgare och politiker i kommunen. Kulturplanen var klar i augusti och har hanterats av ansvarig nämnd och har gått vidare till kommunstyrelsen.

Arbetsmarknadsenheten

En ny nämndsorganisation har trätt i kraft from 1 januari 2015. Arbetsmarknadsenheten tillhör nu social- och omsorgsnämnden.

Ingela Rauhala

Förvaltningschef

Lärandeförvaltningen